

Konkursboets rett til å tre inn i aksjonæravtaler etter dekningsloven § 7-3

Kandidatnummer: 100

Antall ord: 14 957

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

1. juni 2017

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1 Introduksjon	3
1.1 Tema og problemstilling.....	3
1.2 Kort om aksjonæravtaler	4
1.3 Rettskilder og metode	7
1.4 Fremstillingen videre	8
2 Grunnvilkårene for at aksjonæravtaler skal omfattes av inntredelsesretten.....	9
2.1 Grunnvilkårene for inntredelse etter dekningsloven kapittel 7	9
2.2 Grunnvilkåret "gjensidig tyngende"	10
2.3 Må aksjonæravtalen kunne "omgjøres i penger"?	14
2.4 Konkursboets plikt til å tre inn i avtalen som helhet	16
3 Kan aksjonæravtaler omfattes av unntakene fra inntredelsesretten?	18
3.1 Presentasjon av unntaksreglene	18
3.2 Unntaket "vedkommende rettsforholds egenart"	18
3.3 Forholdet mellom "vedkommende rettsforholds egenart" og "avtalens art"	19
3.4 Indirekte begrensninger i konkursboets inntredelsesrett	20
4 Unntaket på grunn av "avtalens art"	23
4.1 Innholdet i unntaksregelen.....	23
4.2 Avgrenser hensynet bak inntredelsesretten mot konkursboets inntredelse i enkelte aksjonæravtaler?.....	26
4.3 Ansvarsfordeling som moment.....	27
4.4 Adgangen til å vektlegge individuelle egenskaper ved en aksjonæravtale	30
4.5 Adgangen til å vektlegge medkontrahentens behov for personlig oppfyllelse.....	35
4.6 Avgrensning mot kreditt- og garantiavtaler.....	38
4.7 Er konkursboets inntredelsesrett avskåret ved langvarige og komplekse aksjonæravtaler?.....	39
4.8 Adgangen til å vektlegge at det er avtalt at kontrakten skal opphøre.....	43
5 Avslutning og oppsummering	45
6 Kilderegister	46
6.1 Lovgivning.....	46
6.2 Forarbeider.....	46

6.3	Domsregister.....	47
6.4	Litteraturliste	47
6.4.1	Bøker	47
6.4.2	Artikler	50

1 Introduksjon

1.1 Tema og problemstilling

Ved konkurs vil det ofte foreligge en rekke avtaler som ikke er oppfylt ved konkursåpning. I disse avtalene kan det ligge store urealiserte verdier.¹ Av den grunn vil konkursboet ofte ønske å tre inn i avtalene med det formål å realisere disse verdiene.² Hovedregelen etter dekningsloven er at konkursboet har rett til inntredelse i skyldnerens uoppfylte avtaler, uavhengig av avtaletype.³

En avtaletype som har en sentral rolle i selskapsretten er aksjonæravtaler, og bruken av disse er i dag svært vanlig både for norske og utenlandske aksjeselskaper.⁴ Ettersom hovedregelen er full avtalefrihet mellom partene i en aksjonæravtale, muliggjør aksjonæravtalene fleksible selskapsløsninger.⁵ Gjennom disse fleksible selskapsløsningene kan aksjonæravtalene blant annet regulere utbytte, styresammensetninger og opsjoner. I disse reguleringene kan det ligge store verdier som konkursboet potensielt kan utnytte dersom de får mulighet til å tre inn i aksjonæravtalene. I juridisk litteratur er det hevdet at konkursboet er avgrenset fra å tre inn i aksjonæravtaler.⁶ Problemstillingen er imidlertid ikke blitt inngående drøftet. Etter min mening finnes det ingen generell løsning på spørsmålet om inntreden i aksjonæravtaler. Mangfoldet i aksjonæravtalene gjør at inntredelsesretten vil variere avhengig av hva slags

¹ Se f.eks. Mads Henry Andenæs, *Konkurs*, 3. utgave, Oslo 2009 (heretter omtalt Andenæs (2009)) s. 209-210.

² Andenæs (2009) s. 209-210.

³ At den formelle hovedregelen er inntredelsesrett fremgår bl.a. av NOU 1972: 20 s. 313 og samstemt juridisk teori, se f.eks. Andenæs (2009) s. 212 og Henriette Nazarian, *Konkursrett*, Tromsø 2012 (heretter omtalt Nazarian (2012)) s. 91.

Ettersom oppgaven omhandler inntredelse i "gjensidig tyngende avtaler", jf. dekningsloven § 7-3, vil begge parter være både kreditor og debitor. For enkelthetens skyld vil konkursdebitor omtales som *skyldner*, mens skyldnerens kontraktspart betegnes som *medkontrahent*.

Se punkt 2.1 hvor det fremgår at hovedregelen om inntredelse i utgangspunktet gjelder enhver avtaletype.

⁴ Se f.eks. Mads Henry Andenæs, *Aksjeselskaper og Allmennaksjeselskaper*, 3. utgave ved Ole Andenæs, Stig Berge og Margrethe Buskerud Christoffersen, Oslo 2016 (heretter omtalt Andenæs (2016)) s. 58.

⁵ Se f.eks. Jannik Woxholth, *Aksjonæravtaler*, 2. utgave, Oslo 2014 (heretter omtalt J. Woxholth (2014)) s. 17.

⁶ Se f.eks. Bjørn Gabriel Reed, Halfdan Lowzow og Geir Steinberg, *Aksjonæravtaler*, Oslo 1993 (heretter omtalt Reed mfl. (1993)) s. 291 og Lars Olav Askheim mfl., *Skipsfart og samarbeid: Maritime joint ventures i rettslig belysning*, Oslo 1991 (heretter omtalt Askheim mfl. (1991)) s. 360. Se imidlertid Jannik Woxholth som ikke utelukker muligheten for inntredelse, J. Woxholth (2014) s. 208.

avtale man står overfor. Denne oppgavens siktemål er å undersøke i hvilken utstrekning dekningslovens regler om inntredelse i kontrakter gjelder for ulike aksjonæravtaler.⁷

Reglene om konkursboets inntredelsesrett er utviklet med henblikk på mer tradisjonelle avtaler enn aksjonæravtaler. De særtrekk som kjennetegner aksjonæravtaler passer ikke nødvendigvis inn i inntredelsesrettens system. I oppgaven vil det drøftes om aksjonæravtaler i det hele tatt omfattes av inntredelsesretten. Som nevnt har konkursboet i utgangspunktet en rett til inntredelse som omfatter de fleste avtaler. Unntakene fra hovedregelen om inntredelse er imidlertid ansett å være så vidtrekkende at hovedregelen om inntredelse kan hevdes å være mer et formelt utgangspunkt enn den reelle hovedregelen.⁸ Som det vil fremgå nedenfor under punkt 3 og 4 vil en sentral del av oppgaven omhandle hvorvidt aksjonæravtaler kan unntas etter unntaksreglene.

En forutsetning for at oppgavens problemstilling vil bli aktualisert er at det foreligger en gyldig aksjonæravtale som består ved konkursåpning.⁹ Avtalerettslige ugyldighetsspørsmål ligger utenfor det som er oppgavens kjerneområde, og oppgaven er derfor avgrenset mot å behandle avtalerettslige ugyldighetsspørsmål.¹⁰

1.2 Kort om aksjonæravtaler

I denne oppgaven vil jeg bruke begrepet aksjonæravtale om "en avtale hvor én eller flere aksjonærer i et aksje- eller allmennaksjeselskap forplikter seg til å utøve sine rettigheter i selskapet på en bestemt måte".¹¹ Denne definisjonen er snevrere enn den tradisjonelle forståelsen av aksjonæravtaler, ettersom definisjonen avgrenser mot avtaler mellom aksjonærer og tredjemenn, og mellom aksjonærer og aksjeselskapet.¹² Av hensyn til oppgavens omfang, avgrenser jeg fremstillingen mot behandling av disse tilfellene.¹³

⁷ Oppgaven vil kun behandle konkursboets adgang etter dekningsloven kapittel 7 til å utnytte rettighetene i aksjonæravtalen.

⁸ Jf. NOU 1972: 20 s. 313.

⁹ Kravet om gyldig avtale er sikker rett, og følger bl.a. av Nazarian (2012) s. 104 og Guri Hestflått og Frode Røttingen, "Uoppfylte kontrakters stilling i konkurs", *Jussens Venner*, 1994 s. 164-223 (heretter omtalt Hestflått (1994)) s. 168.

¹⁰ Det vil ikke være et eget punkt i oppgaven hvor avgrensninger blir presentert. I stedet vil aktuelle avgrensninger bli presentert fortløpende.

¹¹ J. Woxholth (2014) s. 17.

¹² Et eksempel på en mer tradisjonell definisjon av aksjonæravtaler finnes i Andenæs (2016) s. 57.

¹³ I tillegg vil oppgaven vil kun behandle aksjonæravtaler tilknyttet aksjeselskaper, ikke allmennaksjeselskaper.

En aksjonæravtale må skilles fra selskapets vedtekter. I selskapsretten er vedtekter aksjeselskapets "grunnlov", og har selskapsrettslig virkning.¹⁴ Dette står i motsetning til aksjonæravtaler som kun har avtalerettslig virkning.¹⁵ Aksjonæravtaler er vanlige avtaler, som reguleres av alminnelig kontraktsrett.¹⁶ Skillet mellom avtalerettslig og selskapsrettslig virkning har den betydning at boet må tre inn i en aksjonæravtale for å være bundet av den, mens vedtektene vil ha rettsvirkning uavhengig av inntredelse.

Som nevnt innledningsvis er det avtalefrihet ved aksjonæravtaler. Avtalefriheten gjør at innholdet i aksjonæravtaler kan variere fra detaljerte reguleringer av aksjeselskapets finansieringer, opsjoner og kapitalforhøyelse til enklere avtaler om fordeling av styreverv.¹⁷ I juridisk litteratur er det vanlig å inndele rettighetene som aksjonæravtalen kan regulere i *forvaltningsrettigheter, disposisjonsrettigheter og økonomiske rettigheter*.¹⁸

Forvaltningsrettigheter er blant annet "retten til å møte, stemme og utøve andre rettigheter på generalforsamlingen".¹⁹ Videre er *disposisjonsrettigheter* "retten til å disponere over aksjen, f.eks. ved salg eller pantsettelse".²⁰ De *økonomiske rettighetene* omfatter først og fremst "retten til utdelinger fra selskapet".²¹ Dette omfatter blant annet rett til utbytte og tilbakebetaling etter oppløsning og innløsning.

Fremstillingen vil gi et innblikk i ulike problemstillinger som oppstår ved forskjellige aksjonæravtaler, men det vil ikke være mulig å redegjøre for konkursboets inntredelsesrett i enhver aksjonæravtale. Inntredelse i aksjonæravtaler som regulerer disposisjonsrettigheter vil derfor ikke bli behandlet. Avgrensningen mot disposisjonsrettigheter har sammenheng med at konkursboet sjelden vil ha behov for å tre inn i aksjonæravtaler som regulerer disposisjonsrettigheter. Dette skyldes at konkursboet vanligvis kan disponere over aksjene på tilsvarende måte uten å tre inn i aksjonæravtalen. Konkursboet vil for eksempel kunne selge

¹⁴ Geir Woxholth, *Selskapsrett*, 5. utgave, Oslo 2014 (heretter omtalt G. Woxholth (2014)) s. 97. Om vedtektenes selskapsrettslige virkning se f.eks. J. Woxholth (2014) s. 50.

¹⁵ Se f.eks. G. Woxholth (2014) s. 104-105. Det foregår en debatt i juridisk teori om hvorvidt aksjonæravtaler i enkelte tilfeller har selskapsrettslig virkning. Spørsmålet er ikke avklart, og faller utenfor temaet i oppgaven.

¹⁶ Se f.eks. J. Woxholth (2014) s. 33. Om alminnelig kontraktsrett, se f.eks. Viggo Hagstrøm, i samarbeid med Magnus Aarbakke, *Obligasjonsrett*, 2. utgave, Oslo 2011 (heretter omtalt Hagstrøm (2011)). Jf. G. Woxholth (2014) s. 104.

¹⁸ Se f.eks. J. Woxholth (2014) s. 57-58.

¹⁹ Tore Bråthen, *Selskapsrett*, 4. utgave, Oslo 2013 (heretter omtalt Bråthen (2013)) s. 85. Oppgaven anvender betegnelsen forvaltningsrettigheter, enkelte teoretikere omtaler denne gruppen rettigheter som organisatoriske rettigheter.

²⁰ Jannik Woxholth, *Aksjonæravtaler: I hvilken grad har aksjonæravtaler selskapsrettslige virkninger?*, 1. utgave, Stockholm 2012 (heretter omtalt J. Woxholth (2012)) s. 24.

²¹ J. Woxholth (2014) s. 70.

aksjene uten å være part i aksjonæravtalen.²² Tilfellene vil imidlertid sjelden komme på spissen, og oppgaven vil derfor kun fokusere på forvaltningsrettigheter og økonomiske rettigheter.²³

Innledningsvis vil jeg knytte enkelte kommentarer til en særskilt problemstilling som aktualiseres ved vurderinger av aksjonæravtaler og inntredelsesretten i disse, nærmere bestemt hvorfor ikke prinsippet om aksjenes udelelighet stenger for konkursboets inntredelse i aksjonæravtaler. Prinsippet om aksjenes udelelighet er et selskapsrettslig prinsipp som innebærer at rettighetene som er knyttet til en aksje ikke kan skilles.²⁴ I følge prinsippet kan ikke aksjens rettigheter overdras særskilt, men de må overdras i sammenheng med eiendomsretten til aksjene. Det betyr for eksempel at aksjens stemmerett ikke kan overdras uavhengig av eiendomsretten til aksjen. Prinsippet medfører at konkursboet i utgangspunktet ikke kan sitte med aksjerettighetene uten å være aksjens eier.

Prinsippet om aksjenes udelelighet er problematisk for konkursboet fordi det krever at boet må være eier av de aktuelle aksjene for å kunne utnytte rettighetene som aksjonæravtalen regulerer. Konkursboet overtar imidlertid ikke eiendomsretten til aksjene, jf. dekningsloven § 2-2.²⁵ Hovedregelen om beslagsrett i dekningsloven § 2-2 gir konkursboet rett til dekning i alle formuesgoder som tilhører skyldneren. Etter gjeldende rett innebærer det at fordringer kan dekkes gjennom salg av formuesgodene, og omfatter ingen eiendomsoverføring. Følgelig tar boet ved konkursåpning kun beslag i aksjene.

Det er med andre ord motstrid mellom konkursboets manglende eiendomsrett til aksjene ved inntredelse i aksjonæravtalen og prinsippet om aksjenes udelelighet. Likevel er det på det rene at prinsippet ikke avskjærer boet fra inntredelse i aksjonæravtaler. Det er akseptert at aksjonæravtaler har bindende virkning for partene.²⁶ Partene gis således adgang til å kontrollere aksjonærrettigheter tilknyttet aksjer som de ikke har eiendomsrett til, gjennom

²² Dekningsloven § 2-2 gir fordringshaverne ved konkurs rett til salg av ethvert formuesgode tilhørende skyldneren på beslagstidspunktet.

²³ Det er ikke helt klare skiller mellom de ulike gruppene av rettigheter. I punkt 4.4 behandles et tilfelle hvor konkursboet ønsker å tre inn i en aksjonæravtale som regulerer en opsjon. En opsjonsrettighet klassifiseres i teorien både som en økonomisk rettighet og en disposisjonsrettighet.

²⁴ Jf. Per Augdahl, *Aksjeselskapet etter norsk rett*, 3. utgave, Oslo 1959 (heretter omtalt Augdahl (1959)) s. 179. Se også J. Woxholth (2014) s. 78-88.

²⁵ Se f.eks. Håvard Wiker og Knut Ro, *Konkursloven: Kommentarutgave*, Oslo 2003 (heretter omtalt Wiker og Ro (2003)) s. 353, Ernst Moe, *Praktisk konkurs*, Stavanger 2007 (heretter omtalt Moe (2007)) s. 97-98 og Brækhus' *Omsetning og kreditt 1: Tvangsfullbyrdelse, gjeldsforhandling og konkurs*, ved Vibeke Irene Løvold, Oslo 2015 (heretter omtalt Brækhus (2015)) s. 228 .

²⁶ Se f.eks. Rt. 1994 s. 581 (Scanvest-dommen) og J. Woxholth (2014) s. 18.

aksjonæravtaler. Dette gjelder selv om ordningen innebærer en omgåelse av prinsippet om aksjenes udelelighet. En slik aksept av aksjonæravtaler skyldes blant annet at de anses nødvendige fordi de bidrar til fleksible selskapsløsninger. Som Jannik Woxholth fremhever at "[i] takt med næringslivets tiltakende behov for fleksible selskapsløsninger har det imidlertid etter hvert blitt akseptert at aksjonæravtaler fortjener rettsordenens beskyttelse".²⁷ Oppdeling av aksjonærrettighetene og eiendomsretten til aksjene er følgelig akseptert i aksjonæravtaler mellom partene. I tråd med det grunnleggende konkursrettslige prinsippet om at konkursboet overtar skyldnerens posisjon, må tilsvarende regel gjelde for konkursboet.²⁸

Videre har det manglende eierskifte også betydning i en annen relasjon. Det er vanlig at aksjonæravtaler inneholder change of control-klausuler og andre tilsvarende reguleringer som gir partene rett til å terminere aksjonæravtalen ved eierskifte.²⁹ Ettersom konkursboets inntredelse i aksjonæravtalen kun er et beslag, vil slike klausuler i utgangspunktet ikke aktiveres.³⁰

1.3 Rettskilder og metode

Mitt formål med oppgaven er å analysere innholdet i vilkårene som må være oppfylt for at et konkursbo skal kunne tre inn i skyldnerens aksjonæravtaler. Jeg tar således sikte på å beskrive gjeldende rett. For å gjøre dette, benyttes vanlig juridisk metode, det vil si den metoden som benyttes av Høyesterett. Denne metoden forutsettes kjent, og oppgaven vil derfor ikke redegjøre for grunnleggende norsk rettskildelære. Det er imidlertid nødvendig å kommentere et særtrekk ved konkursretten innledningsvis.

I konkursretten er lovverket utformet gjennom et nordisk lovsamarbeid.³¹ Dette innebærer at de nordiske konkursreglene i stor grad er harmoniserte. Reglene om inntredelse i kontrakt er imidlertid forskjellige i de ulike landene. I svensk lovgivning har lovgiver valgt å ikke

²⁷ J. Woxholth (2014) s. 18.

²⁸ Se f.eks. Nazarian (2012) s. 99.

²⁹ Med change of control-klausul menes en "[k]ontraksbestemmelse (klausul) som oppstiller en regel om at endringer i kontrollen over en virksomhet eller et selskap medfører visse virkninger i forholdet mellom kontraktspartene. Typisk virkninger kan være at den andre kontraktsparten ved en slik hendelse gis en rett til å si opp avtalen", jf. Ole Kristian Aabø-Evensen, *Om oppkjøp av selskaper og virksomhet: En praktisk tilnærming til prosessene, verktøyene og eksemplene*, Oslo 2011 (heretter omtalt Aabø-Evensen (2011)) s. 1404.

³⁰ Aktiveringen av change of control-klausuler vil normalt også være i strid med dekningsloven § 7-3 annet ledd, se oppgavens punkt 4.8.

³¹ NOU 1972: 20 s. 2-3.

innføre generelle regler om inntredelse i kontrakter, og følgelig har ikke svenskene regler tilsvarende reglene i den norske dekningsloven.³² I dansk og finsk rett finnes det generelle inntredelsesregler, men disse reglene er ulike de norske reglene.³³ Den ulike reguleringen i de nordiske landene gjør at de andre landenes rettskilder ikke vil kunne gi særlig mye veiledning i klarleggingen av konkursboets inntredelsesrett i aksjonæravtaler.

1.4 Fremstillingen videre

Den videre fremstillingen er delt inn i fire deler. Innledningsvis vil jeg i punkt 2 redegjøre for grunnvilkårene for retten til å tre inn i avtaler, samt vurdere hvorvidt det må oppstilles et tilleggsvilkår om at aksjonæravtalen må kunne "omgjøres i penger". I tillegg vil konkursboets plikt til å tre inn i avtalen som helhet belyses.

Under punkt 3 vil en rekke unntak fra retten til inntredelse bli presentert, og det vil bli vurdert hvorvidt disse unntakene avskjærer konkursboet fra å tre inn i aksjonæravtaler. Både direkte unntak og bestemmelser som mer indirekte begrenser konkursboets inntredelsesrett vil bli redegjort for.

I punkt 4 vil jeg redegjøre for den mest sentrale unntakshjemmelen, "den annen parts rett til å påberope insolvensen som opphørsgrunn etter avtalens art", jf. § 7-3 annet ledd. Først vil innholdet i unntakshjemmelen "avtalens art" bli klarlagt. Deretter vil det følge en drøftelse av om konkursboet er avskåret fra inntredelse i ulike aksjonæravtaler etter "avtalens art".

Avslutningsvis vil det i punkt 5 være en avslutning og oppsummering.

³² NOU 1972: 20 s. 309.

³³ Verken finnene eller danskene har et unntak tilsvarende "avtalens art". I dansk rett finnes det en unntaksbestemmelse, tilsvarende "vedkommende rettsforholds egenart", jf. § 7-1, men de har ikke et unntak tilsvarende "avtalens art", se NOU 1972: 20 s. 313. I finsk rett kan avtalen heves på grunn av "avtalets personliga karaktär" eller av "något annat särskilt", jf. § 8 konkurslag 20.2.2004/120. Følgelig har heller ikke finnene en unntakshjemmel tilsvarende "avtalens art".

2 Grunnvilkårene for at aksjonæravtaler skal omfattes av inntredelsesretten

2.1 Grunnvilkårene for inntredelse etter dekningsloven kapittel 7

De alminnelige inngangsvilkårene for konkursboets rett til å tre inn i skyldnerens kontrakter følger av dekningsloven kapittel 7. Kapitlet regulerer inntredelse i kontrakt "når ikke annet følger av andre lovbestemmelser", jf. dekningsloven § 7-1. Vilkåret "når ikke annet følger av andre lovbestemmelser" hjemler at kapitlets inntredelsesregler viker for andre lovreguleringer.³⁴ Det finnes en rekke spesialreguleringer av konkursboets inntredelsesrett, både i dekningsloven og i annen lovgivning. For eksempel angir selskapsloven § 2-36 at boet er forhindret fra å tre inn som deltaker i et ansvarlig selskap.³⁵ Konkursboets rett til å tre inn i aksjonæravtaler er ikke særregulert i lov. Dekningsloven § 7-3 angir den alminnelige regelen om inntredelse. Følgelig vil spørsmålet om konkursboets rett til å tre inn i aksjonæravtaler bero på hvorvidt vilkårene for inntredelse etter de generelle reglene i dekningsloven § 7-3 er oppfylt.

Det første vilkåret som må være oppfylt etter dekningsloven § 7-3 er at "skyldnerens bo [er] under konkursbehandling". Vilkåret forutsettes oppfylt ettersom oppgaven omhandler inntredelse ved konkurs. Videre må det foreligge en "avtale" som konkursboet kan tre inn i. Både ordlyden og forarbeidene gir uttrykk for at inntredelsesretten i utgangspunktet gjelder i alle avtaletyper.³⁶ Følgelig omfattes aksjonæravtaler.

Bestemmelsen gir konkursboet "rett" til inntreden. Etter vilkåret er det utvilsomt at boet selv velger om inntredelsesretten skal benyttes.³⁷ Videre tilsier vilkåret "rett til å tre inn" at inntredelse ikke skjer automatisk, men at konkursboet må "avgi en uttrykkelig erklæring" om at det ønsker å tre inn i kontrakten.³⁸ Det fremgår av forarbeidene og rettspraksis at det som

³⁴ Se NOU 1972: 20 s. 310 og f.eks. Andenæs (2009) s. 211.

³⁵ Avskjæring av konkursboets inntredelsesrett i avtaler om ansvarlige selskap sin parallell til inntreden i aksjonæravtaler blir drøftet i punkt 4.3.

³⁶ Se NOU 1972: 20 s. 309. Slik er vilkåret også forstått i juridisk teori, se f.eks. Arne Tjaum, *Valuta- og renteswaper: En rettslig studie*, Oslo 1996 (heretter omtalt Tjaum (1996)) s. 362.

³⁷ Se NOU 1972: 20 s. 313. Slik er vilkåret også forstått i juridisk teori, se f.eks. Andenæs (2009) s. 212.

³⁸ NOU 1972: 20 s. 313.

hovedregel må foreligge en uttrykkelig erklæring, men at konkludent atferd i visse tilfeller kan binde konkursboet til avtalen.³⁹

Videre må aksjonæravtalen være "uoppfylt". Ordlyden "uoppfylt" tilsier at partene ikke fullt ut har oppfylt kontraktens forpliktelser.⁴⁰ Etter gjeldende rett innebærer vilkåret at det gjenstår forpliktelser hos begge kontraktsparter.⁴¹ Det har sammenheng med at det ikke vil være behov for regler om inntredelse der en av avtalepartene har oppfylt sin del av kontrakten. Dersom skyldneren har oppfylt sin del av avtalen vil han ha en fordring mot medkontrahenten, og boet kan kreve denne fordringen oppfylt uten å måtte tre inn i avtalen. Dersom det er medkontrahenten som har oppfylt sin forpliktelse, vil vedkommende kun ha en dividenderett i boet, på lik linje med andre kreditorer som har gitt skyldneren kreditt.⁴² Hvorvidt det foreligger uoppfylte forpliktelser beror på en konkret tolkning av den aktuelle avtalen. For aksjonæravtaler vil vilkåret være oppfylt dersom det gjenstår forpliktelser for begge parter å oppfylle.

2.2 Grunnvilkåret "gjensidig tyngende"

Det siste grunnvilkåret i dekningsloven § 7-3 er at avtalen må være "gjensidig tyngende". Vilkåret "gjensidig tyngende" reiser flere problemstillinger. Disse problemstillingene vil kunne ha vesentlig betydning i vurderingen av om konkursboet kan tre inn i aksjonæravtaler.

En alminnelige forståelse av "gjensidig tyngende" tilsier at det må foreligge en ytelse fra begge parter. Vilkåret innebærer at begge parter må være rettighets- og pliktsubjekt etter avtalen. Ettersom det i utgangspunktet ikke eksisterer noen begrensning hva gjelder ytelsens innhold, vil ytelser i aksjonæravtaler oppfylle vilkåret.⁴³

Ettersom kontrakten må være "gjensidig tyngende" vil ensidige løfter, slik som gaveløfter, falle utenfor.⁴⁴ En regel som utelukker konkursboets inntredelse i skyldnerens uoppfylte gaveløfter er sjelden problematisk, ettersom konkursboet normalt ikke ønsker å tre inn i en

³⁹ Se NOU 1972: 20 s. 313 og Rt. 1915 s. 850.

⁴⁰ Se f.eks. Andenæs (2009) s. 209.

⁴¹ Se f.eks. NOU 1972: 20 s. 308 og f.eks. Andenæs (2009) s. 209.

⁴² Med mindre medkontrahenten har oppnådd rettsvern for kravet og kan opptre som separatist, se NOU 1972: 20 s. 308.

⁴³ Se f.eks. NOU 1972: 20 s. 309

⁴⁴ Slik er også vilkåret forstått i en samstemt juridisk litteratur se f.eks. Nazarian (2012) s. 98 og Erlend Haaskjold, "Gavers stilling i konkurs", *Jussens Venner*, 2014 s. 235-296 (heretter omtalt Haaskjold (2014)) s. 279.

kontrakt hvor boet ensidig forpliktes til å yte.⁴⁵ Dersom det er medkontrahenten som har avgitt gaveløftet kan boets ønske om å tre inn være større. Eksempelvis kan aksjonæravtalen regulere at kun skyldneren har krav på utbytte, og at denne begunstigelsen foreligger uten motytelse fra skyldneren. Konkursboets manglende adgang til å utnytte den gunstige posisjonen skyldneren er gitt i aksjonæravtalen kan oppleves urimelig for boet. Regelen er imidlertid fornuftig ut fra hensynet til medkontrahenten, ettersom det "[v]ed gaver *til skyldneren* er et grunnleggende utgangspunkt at giverens vilje som regel er å begunstige mottakeren, ikke mottakerens kreditorer".⁴⁶

I forlengelsen av at konkursboet er avskåret fra å tre inn i kontrakter som regulerer ensidige ytelser, er det naturlig å spørre om aksjonæravtale unntas fra inntredelse dersom konkursboet skal yte en helt bagatellmessig motytelse. Problemstillingen er om det er et krav om forholdsmessighet mellom ytelsene etter vilkåret "gjensidig tyngende".

Ordlyden "gjensidig tyngende" gir kun anvisning på at begge parter skal yte, og gir få holdepunkter for oppstillingen av et forholdsmessighetskrav mellom ytelsene. I forarbeidene til § 7-3 er det ikke oppstilt et krav om forholdsmessighet. Det er imidlertid fremhevet andre steder i dekningslovens forarbeider at det tradisjonelle gavebegrepet også omfatter gavesalg.⁴⁷ Gavesalg karakteriseres ved at det foreligger en overdragelse mot et vederlag, men at det foreligger et markant misforhold mellom de to ytelsene.⁴⁸ Misforholdet kan være så vesentlig at det regnes som en ensidig ytelse, selv om begge parter etter avtalen formelt er forpliktet til å yte. Det at dekningslovens forarbeider, i relasjon til andre bestemmelser, har lagt til grunn at slike tilfeller av uforholdsmessige ytelser omfattes av ensidige ytelser, taler for at tilsvarende må gjelde ved "gjensidig tyngende". Følgelig taler hensynet til harmoni i regelverket for at et krav om forholdsmessighet må tolkes inn i vilkåret "gjensidig tyngende".

I de tilfellene forarbeidene oppstiller en slik forholdsmessighetsvurdering er det til gunst for boet. For eksempel åpner adgangen til å omstøte gavesalg etter dekningsloven § 5-2 for omstøtelse av flere disposisjoner enn hvis kun gaver ble omfattet. Regelen ivaretar dekningslovens hovedformål om best mulige dekningsmuligheter for kreditorene.⁴⁹

⁴⁵ At et uoppfylt gaveløfte fra skyldneren bortfaller ved konkurs følger også av dekningsloven § 7-13.

⁴⁶ Haaskjold (2014) s. 236. Haaskjolds utheving.

⁴⁷ Se f.eks. NOU 1972: 20 s. 285 og Ot.prp. nr. 50 (1980-1981) s. 160.

⁴⁸ Thomas Eeg, "Bruksrett og gavesalg av fast eiendom i uskifte – refleksjoner etter Rt-2010-1361", *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål nr. 4 2011* s. 258-280, s. 259.

⁴⁹ Se f.eks. Nazarian (2012) s. 55 og Hestflått (1994) s. 166.

Oppstillingen av et forholdsmessighetskrav i vilkåret "gjensidig tyngende" vil imidlertid ikke være til fordel for boet. Et vilkår om at konkursboet kun kan tre inn i avtaler hvor ytelsene som blir ytt er forholdsmessige, vil innsnevre konkursboets inntredelsesrett. Det at oppstillingen av et forholdsmessighetskrav etter vilkåret "gjensidig tyngende" ikke ivaretar konkursboets interesser, kan gi en naturlig forklaring på hvorfor det ikke er oppstilt et slikt krav.

Verken i rettspraksis eller juridisk teori er kravet om forholdsmessighet drøftet i forbindelse med vilkåret "gjensidig tyngende". At det ikke synes å være andre kilder som taler for en innsnevring av vilkåret, veier tungt i retning av at det ikke er et forholdsmessighetskrav. Videre vil en slik innsnevring stride mot målsetningen om enkle regler i konkursretten, ettersom innføringen av et krav om forholdsmessighet vil føre til mer kompliserte inntredelsesregler.⁵⁰

Harmonihensyn som følge av at dekningslovens forarbeider har oppstilt et forholdsmessighetskrav i vurderingen av ensidige ytelser, taler for at det samme skal gjelde ved vurderingen av vilkåret "gjensidig tyngende". Hensynet til konkursboet, målsetningen om enkle regler og manglende holdepunkter i juridiske kilder taler tungt for at et slikt forholdsmessighetskrav ikke kan innfortolkes i "gjensidig tyngende". Konklusjonen er at det ikke er et krav om forholdsmessighet mellom ytelsene etter vilkåret om "gjensidig tyngende".

Ordlyden "gjensidig tyngende" aktualiserer også et spørsmål om partenes forpliktelse må innebære noe mer enn at partene skal yte. En naturlig språklig forståelse av "tyngende" gir inntrykk av at ytelsen må være belastende. I mer tradisjonelle "ytelse mot ytelse"-kontrakter vil som oftest ikke et krav om at ytelsen skal være belastende by på store utfordringer. Disse kontraktene regulerer vanligvis at en part yter en naturalytelse og en annen part en pengeforpliktelse, begge ytelser som det i de fleste tilfeller er ansett belastende å prestere. Ved aksjonæravtaler kan imidlertid spørsmålet om det skal innfortolkes et krav om belastning, være mer komplisert. Eksempelvis der det foreligger en aksjonæravtale hvor skyldneren har forpliktet seg til å stemme frem medkontrahenten som styremedlem.⁵¹ Dersom skyldneren ønsker seg styreplassen selv, kan stemmegivningen oppleves belastende for ham. Er tilfellet derimot slik at skyldneren inngikk avtalen nettopp fordi han ønsket

⁵⁰ Ønsket om enkle og forutberegnelige regler på konkursrettens område kommer f.eks. til uttrykk i Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) s. 153 og s. 157, Rt. 1994 s. 1447 og Nazarian (2012) s. 62.

⁵¹ Mer om stemmerettsavtaler i punkt 4.4.

medkontrahtenten som styremedlem, vil det å stemme ham fram oppleves som en fordel. Problemstillingen videre er om vilkåret "gjensidig tyngende" innebærer at ytelsen må oppleves som belastende for partene.

Som nevnt taler den naturlige språklige forståelse av "tyngende" for at det må oppstilles et subjektivt krav om belastning. Lovgiver kunne valgt formuleringer som "gjensidig plikt" eller "gjensidig ytelse", men valgte å oppstille et krav om "tyngende". Ordbruken trekker i retning av at ytelsen må oppleves som belastende for partene.

Verken i forarbeider eller juridisk teori er det oppstilt et krav om at "gjensidig tyngende" innebærer at ytelsen må oppleves som belastende for partene. Det trekker tungt i retning av at det ikke skal oppstilles et slikt krav.

Dekningsloven § 7-3 oppstiller et vilkår om at avtalen må være "uoppfylt" fra partene. Vilkåret "uoppfylt" er tolket som at det på konkursåpningstidspunktet må gjenstå en ytelse for partene.⁵² Dersom vilkåret "tyngende" kun tolkes som et krav om at partene skal yte, vil vilkåret ikke ha isolert betydning utover vilkåret om "uoppfylt". Følgelig taler lovens system for at vilkåret "gjensidig tyngende" innebærer at ytelsen må oppleves belastende for partene.

Et krav om belastning vil imidlertid innebære at inntredelsesvilkårene tilføres et subjektivt element, noe som er uheldig. Det er i konkursretten en grunnleggende målsetning om enkle regler. Subjektive regler er mer prosessdrivende, ettersom hvordan partene opplever situasjonen fordrer grundig og omfattende bevisføring. Hensynet til enkle regler taler dermed imot oppstillingen av et krav om belastning.

Utover lovtekstens ordlyd og sammenhengen i loven, synes det ikke å være andre rettskilder som gir grunnlag for å tolke "gjensidig tyngende" til kun å omfatte tilfeller hvor ytelsen er belastende for partene. Den etablerte rettstilstanden fremstår klar på at vilkåret "gjensidig tyngende" ikke etablerer et krav utover at partene må yte. Konklusjonen er dermed at vilkåret "gjensidig tyngende" ikke innebærer noe mer enn at partene skal yte, og at det følgelig ikke kan innfortolkes et krav om at partenes ytelser må oppleves som belastende.

⁵² Se punkt 2.1 hvor vilkåret "uoppfylt" blir redegjort for.

Konklusjonen er at konkursboet i utgangspunktet har rett til å tre inn i aksjonæravtaler som ved konkursåpning regulerer uoppfylte krav om ytelse fra begge parter, jf. dekningsloven § 7-3.

2.3 Må aksjonæravtalen kunne "omgjøres i penger"?

Jeg har nå redegjort for grunnvilkårene som må være oppfylt for at et konkursbo kan tre inn i skyldnerens kontraktsmessige rettigheter. I tillegg til de lovfestede grunnvilkårene for inntredelse, er det i juridisk teori fremholdt at det må oppstilles et ulovfestet vilkår om at kontrakten må kunne "omgjøres i penger".⁵³ Tilleggsvilkåret om at kontrakten skal kunne "omgjøres i penger" oppstod fordi inntredelse i kontrakter er ansett å være en beslagsrett, og etter hovedregelen om beslagsrett i dekningsloven § 2-2 er det et absolutt vilkår at beslaglagte formuesgjenstander kan "omgjøres i penger".⁵⁴ For kontraktsrettigheter kan det imidlertid ikke være noe vilkår at skyldnerens kontraktsrettigheter skal kunne omgjøres i penger gjennom salg. Foruten pengekrav, er de fleste kontraktsrettigheter i utgangspunktet uoverdragelige uten medkontrahentens samtykke, og det er da sjelden mulig å omgjøre kontraktsrettigheter i penger gjennom salg.⁵⁵ Det kan derimot tenkes å gjelde et vilkår om at kontrakten må ha økonomisk verdi for konkursboet. Et slikt vilkår kan imidlertid skape utfordringer for enkelte aksjonæravtaler fordi den faktiske verdien er usikker. Eksempelvis vil en aksjonæravtale som regulerer stemmerettigheter ikke uten videre ha en klar økonomisk verdi. Problemstillingen videre er om vilkåret "omgjøres i penger" også gjelder for konkursboets inntreden i skyldnerens uoppfylte kontrakter.

Det er ingenting i dekningsloven § 2-2 som tilsier at bestemmelsens vilkår gjelder for alle dekningslovens beslagsretter. Heller tvert imot da det følger av bestemmelsen at den kun gjelder med mindre "annet er fastsatt ved lov eller annen gyldig bestemmelse". Videre gir verken dekningsloven kapittel 7, forarbeidene eller rettspraksis holdepunkter for å oppstille et vilkår om at kontraktene som beslaglegges skal kunne "omgjøres i penger". Disse kildenes

⁵³ Se f.eks. Tore Sandvik, *Lærebok i materiell konkursrett: Utdrag*, Bergen 1985 (heretter omtalt Sandvik (1985)) s. 85.

⁵⁴ Om at inntredelse i kontrakter er ansett å være en beslagsrett se f.eks. Nazarian (2012) s. 93, Tjaum (1996) s. 363, Kristoffer Aasebø, Leif Petter Madsen og Siv Sandvik, *Dekningsloven: med kommentarer*, Oslo 2015 (heretter omtalt Aasebø, Madsen og Sandvik (2015)) s. 54 og indirekte i NOU 1972: 20 s. 313 hvor det drøftes om enkelte avtaler kan unntas fra konkursboets beslagsrett.

⁵⁵ Se f.eks. Sandvik (1985) s. 85 og Andenæs (2009) s. 216.

taushet om oppstillingen av et vilkår om økonomisk verdi taler for at vilkåret ikke gjelder for konkursboets inntreden i skyldnerens uoppfylte kontrakter.

Hensynet bak konkursretten kan imidlertid tilsi at kravet om økonomisk verdi gjelder for alle beslagsretter. Hensikten med konkursbehandling er å avvikle skyldnerens økonomi på en måte som gir størst mulig dekning for kreditorene.⁵⁶ Vilkåret om at formuesgjenstanden må kunne "omgjøres i penger" er en naturlig følge av formålet om størst mulig gjeldsdekning.⁵⁷ Ved å kreve at avtalen kan "omgjøres i penger" vil formålet med gjeldsdekning bli ivarettatt ved inntredelse. Formålet om gjeldsdekning taler for at vilkåret "omgjøres i penger" også gjelder for konkursboets inntredelse i skyldnerens uoppfylte kontrakter.

En mulig grunn til at loven ikke oppstiller et vilkår om økonomisk verdi for inntredelse, er at inntredelsesretten skiller seg fra andre beslagsretter. Inntredelsesretten er i forarbeidene kun begrunnet i hensynet til rasjonell avvikling.⁵⁸ Gjeldsdekning står ikke i fokus, hvilket kan være en naturlig begrunnelse for at det ikke er et vilkår om økonomisk verdi ved inntredelse. Kontrakter skal beslaglegges fordi det er praktisk for avviklingen av boet, ikke fordi det er lønnsomt. Trolig kan ikke betydningen av at forarbeidene kun angir rasjonell avvikling som begrunnelse trekkes for langt. Forarbeidenes knappe formålsangivelse har blitt kritisert i teorien, og det synes å være enighet om at gjeldsdekning også begrunner inntredelse i kontrakter.⁵⁹

Hensynet til ivaretagelse av skyldneren taler for at vilkåret "omgjøres i penger" må gjelde for alle beslagsretter. Oppstillingen av et krav om økonomisk verdi bidrar til å forhindre at insolvensbehandlingen påvirker skyldneren mer enn nødvendig. For eksempel forhindrer kravet om økonomisk verdi konkursboet fra å beslaglegge gjenstander som kun har affeksjonsverdi.

Til tross for at hensynet bak konkurs taler for at vilkåret "omgjøres i penger" gjelder for inntredelse i skyldnerens uoppfylte kontrakter, er det få andre kilder som taler for en slik forståelse. Et slikt vilkår vil i stor grad mangle forankring i rettskildene, og det kan dermed vanskelig sies å foreligge noe slikt vilkår. Konklusjonen er at vilkåret "omgjøres i penger"

⁵⁶ Se f.eks. Nazarian (2012) s. 55 og Hestflått (1994) s. 166.

⁵⁷ Se f.eks. Andenæs (2009) s. 92.

⁵⁸ NOU 1972: 20 s. 311.

⁵⁹ Se f.eks. Nazarian (2012) s. 92 og Tjaum (1996) s. 362-364. Forarbeidenes formålsangivelse blir grundigere behandlet i punkt 4.2.

ikke gjelder når konkursboet tar beslag i skyldnerens uoppfylte kontrakter.

2.4 Konkursboets plikt til å tre inn i avtalen som helhet

Før vurderingen av om unntakene fra inntredelsesretten omfatter aksjonæravtaler, må det fremheves at konkursboet ved eventuell inntredelse er forpliktet til å tre inn i hele aksjonæravtalen.⁶⁰ Konkursboets plikt til å tre inn i avtalen som helhet har blant annet betydning for virkningen av unntaksreglene, og vil derfor bli redegjort for i det følgende.

Regelen om at konkursboet er forpliktet til å tre inn i hele avtalen har betydning i to relasjoner. For det første kan ikke konkursboet velge å tre inn i deler av aksjonæravtalen.⁶¹ En regel hvor konkursboet står fritt til å plukke ut de mest gunstige delene av avtalen, og kun tre inn i disse, vil være urimelig overfor medkontrahenten.

For det andre innebærer kravet om helhetlig inntredelse at alle rettighetene aksjonæravtalen regulerer, er sammenkoblet.⁶² Er konkursboet avskåret fra å tre inn i en rettighet som aksjonæravtalen regulerer, vil konkursboet også være avskåret fra å tre inn i avtalens andre reguleringer. Eksempelvis vil konkursboet være automatisk avskåret fra å tre inn i hele aksjonæravtalen dersom den inneholder bestemmelser som delvis gjør den til en garantiavtale.⁶³ En slik sammenkobling mellom avtalens bestemmelser kan fremstå urimelig. Særlig i tilfellene der avtalen har andre bestemmelser som konkursboet kunne nyttiggjort seg av, eller i tilfellene hvor konkursboet ikke hadde tenkt til å benytte seg av den problematiske klausulen. Regelen er like fullt sikker rett.

Som følge av den urimelige virkningen av sammenkoblingen har Jannik Woxholth tatt til orde for at det må "vurderes om hele aksjonæravtalen dermed faller bort eller om konkursboet kan tre inn i avtalens øvrige bestemmelser".⁶⁴ Selv om det virker uheldig at alle rettighetene i aksjonæravtalen står og faller sammen, vil en løsning hvor kun deler av avtaleforholdet

⁶⁰ Regelen kommer bl.a. til uttrykk i NOU 1972: 20 s. 314, Andenæs (2009) s. 213 og Aasebø, Madsen og Sandvik (2015) s. 310. Andre regler kan gjelde der avtalen er delvis oppfylt, og vilkårene for å tre inn i avtalen bare for den uoppfylte delen, jf. § 7-4 annet ledd, er oppfylt. Vilårene for delvis inntreden vil ikke bli behandlet.

⁶¹ Se f.eks. NOU 1972: 20 s. 314, Andenæs (2009) s. 213 og Aasebø, Madsen og Sandvik (2015) s. 310.

⁶² Se f.eks. NOU 1972: 20 s. 314, Andenæs (2009) s. 213 og Aasebø, Madsen og Sandvik (2015) s. 310.

⁶³ Se punkt 4.6 hvor det fremgår at konkursboets rett til å tre inn i garantiavtaler er avskåret.

⁶⁴ J. Woxholth (2014) s. 208.

bortfaller etter mitt syn være mer uheldig. Sensurering av en aksjonæravtaler er komplisert ettersom det er en rekke hensyn og forhold i det underliggende aksjeselskapet som danner bakteppe for avtalen. Det å praktisere en slik sensurering strider også imot konkursrettens målsetning om enkle og forutberegnelige regler. Til tross for at reglene om helhetlig inntreden kan være urimelige, er en slik praktisering av reglene bedre enn alternativet.

3 Kan aksjonæravtaler omfattes av unntakene fra inntredelsesretten?

3.1 Presentasjon av unntaksreglene

Som belyst vil konkursboet i utgangspunktet ha adgang til å tre inn i en rekke aksjonæravtaler. Det finnes imidlertid mange unntak som uthuler dette utgangspunktet. Inntredelsesretten er i både forarbeidene og juridisk teori ansett som "mer formell enn reell".⁶⁵ Videre i oppgaven skal jeg drøfte hvordan de ulike unntaksreglene unntar forskjellige aksjonæravtaler fra konkursboets rett til inntredelse. Dersom unntaksvilkårene er oppfylt, kan medkontrahenten heve aksjonæravtalen.⁶⁶

3.2 Unntaket "vedkommende rettsforholds egenart"

Etter dekningsloven § 7-1 er konkursboet unntatt fra inntredelse dersom det følger av "vedkommende rettsforholds egenart". Unntaket i § 7-1 gjelder for alle avtaler som reguleres av kapittel 7, følgelig også aksjonæravtaler.⁶⁷

Ordlyden "vedkommende rettsforholds egenart" viser til særegenheter ved kontraktstypen. Av forarbeidene fremgår det at vilkåret "vedkommende rettsforholds egenart" forhindrer konkursboet fra å tre inn ved "sterkt avvikende kontrakttyper" eller når inntreden "fører til klart uheldige resultater".⁶⁸ Formuleringene "sterkt avvikende" og "klart uheldig" peker på at terskelen for unntak er høy. Utover denne terskelanvisningen gir forarbeidene lite veiledning om bestemmelsens innhold. Det følger av forarbeidene at rekkevidden av unntaket i § 7-1 skal utvikles av domstolene i praksis.⁶⁹ Per dags dato har ikke domstolene behandlet unntaket, og rettspraksis bidrar således ikke til avklaring av vilkårets innhold.⁷⁰

Unntaket "vedkommende rettsforholds egenart" er ikke behandlet inngående i juridisk teori. Flertallet av teoretikerne tar ikke stilling til unntaket, men fokuserer heller på unntaket i

⁶⁵ Se f.eks. NOU 1972: 20 s. 313 og f.eks. Andenæs (2009) s. 212 og Nazarian (2012) s. 91.

⁶⁶ jf. Dekningsloven § 7-7, NOU 1972: 20 s. 321, Sandvik (1985) s. 82-83 og Nazarian (2012) s. 133.

⁶⁷ Se f.eks. Ot.prp. nr. 50 (1980-1981) s. 178 og Aasebø, Madsen og Sandvik (2015) s. 301.

⁶⁸ NOU 1972: 20 s. 310.

⁶⁹ NOU 1972: 20 s. 310.

⁷⁰ Per 1. juni 2017.

dekningsloven § 7-3 annet ledd.⁷¹ Etter § 7-3 annet ledd er konkursboet nektet inntredelse i kontrakten dersom medkontrahenten kan "påberope insolvensen som opphørsgrunn etter avtalens art".

Unntakene i §§ 7-1 og 7-3 fører til samme resultat dersom de kommer til anvendelse. Ordlyden i de to unntakene, "vedkommende rettsforholds egenart" og "avtalens art", er også relativt sammenfallende. Som følge av likhetene kan det fremstå som at de to bestemmelsene ikke utgjør selvstendige rettsregler, men snarere henvisninger til én og samme rettsregel. I det videre skal forskjellen mellom unntakshjemlene drøftes, og det skal vurderes hvorvidt forskjellene har betydning for inntredelse i aksjonæravtaler.

3.3 Forholdet mellom "vedkommende rettsforholds egenart" og "avtalens art"

Unntaket i § 7-1 og unntaket i § 7-3 har ulikt anvendelsesområde. Unntaket "vedkommende rettsforholds egenart" kan anvendes på alle reglene om inntredelse i skyldnerens kontrakter etter kapittel 7. Dette står i motsetning til unntaket "avtalens art" som er ansett som en "spesialutformning" av prinsippet i § 7-1, og er forbeholdt kontrakter som omfattes av § 7-3.⁷² Etersom aksjonæravtaler faller innenfor begge unntakenes virkeområde, er de ulike unntakenes anvendelsesområde uten betydning for denne oppgaven.

En annen forskjell mellom de to unntakene er hvilke momenter som er relevante i de respektive vurderingene. I vurderingen av "avtalens art" kan individuelle egenskaper ved kontrakten vektlegges.⁷³ Med individuelle egenskaper menes egenskaper ved kontraktsforholdet som ikke er fast praksis for en bestemt kontraktstype, og reguleringer som ikke følger av bakgrunnsretten eller standardisert kontraktpraksis.⁷⁴ Ordlyden "vedkommende rettsforholds egenart" åpner for at individuelle egenskaper ved kontrakten kan vektlegges i vurderingen. I forarbeidene uttales imidlertid eksplisitt at slike forhold ikke er relevant.⁷⁵ Slik er reglene også forstått i samstemt juridisk teori.⁷⁶

⁷¹ Se f.eks. Hestflått (1994) s. 169 og Nazarian (2012) s. 106.

⁷² Jf. NOU 1972: 20 s. 313. Skrivefeil i forarbeidene.

⁷³ Se punkt 4.4 hvor det konkluderes med at individuelle egenskaper utgjør et moment i vurderingen av "avtalens art".

⁷⁴ Momentet individuelle egenskaper behandles i punkt 4.4.

⁷⁵ NOU 1972: 20 s. 310.

⁷⁶ Se f.eks. Aasebø, Madsen og Sandvik (2015) s. 301.

Det andre momentet som skiller de to vurderingene er at ved unntaket "vedkommende rettsforholds egenart" kan det vektlegges at "debitors rett etter en kontrakt av såvidt personlig karakter at kontrakten må sies å være et aktivum unntatt fra kreditorbeslag".⁷⁷ Verken forarbeider eller juridisk teori taler for at dette momentet kan vektlegges ved "avtalens art", jf. § 7-3 annet ledd.⁷⁸ Utover disse momentene synes vurderingen å være lik for de to unntakene. Hvorvidt skyldnerens rett etter avtalen er av personlig karakter vil jeg ikke vurdere i denne oppgaven.⁷⁹ Følgelig vil alle momentene som er relevante etter "vedkommende rettsforholds egenart" også være relevante i vurderingen av "avtalens art". For å unngå unødvendig dobbeltbehandling vil jeg kun behandle unntaket "avtalens art". Innholdet i unntaket "avtalens art" vil bli redegjort for i punkt 4.

3.4 Indirekte begrensninger i konkursboets inntredelsesrett

Hovedregelen om konkursboets inntredelsesrett blir ikke bare påvirket av direkte unntak. Det finnes også flere indirekte begrensninger som kan tenkes å ha betydning for boets adgang til å tre inn i aksjonæravtaler. Med indirekte begrensninger menes regler som ikke direkte unntar konkursboet fra inntredelse, men som likevel reelt innebærer en begrensning av boets rett til inntreden.⁸⁰ Disse indirekte begrensningene kan påvirke konkursboets mulighet og vilje til å tre inn i avtalene, og vil derfor ha betydning før unntakshjemlene. Jeg vil av den grunn behandle disse begrensningene før unntakshjemlene "avtalens art". To sentrale indirekte begrensninger er kravet om sikkerhetsstillelse, jf. dekningsloven § 7-5, og virkningen av inntredelsesretten, jf. dekningsloven § 7-4.⁸¹

Regelen om sikkerhetsstillelse fremgår av dekningsloven § 7-5. Etter § 7-5 kan medkontrahenten kreve at konkursboet ved inntredelse "stille[r] sikkerhet" for sin oppfyllelse av avtaleforpliktelsen. Sikkerhetskravet kan utgjøre en begrensning ved de fleste avtaleforhold ettersom mange konkursbo avstår fra inntredelse fordi det ikke har mulighet

⁷⁷ Jf. NOU 1972: 20 s. 313. Skrivefeil i forarbeidene.

⁷⁸ Jf. NOU 1972: 20 s. 313 og f.eks. Nazarian (2012) s. 106-107.

⁷⁹ Avgrensningen har sammenheng med at momentet er lite behandlet i juridisk teori, se til begrunnelsen for valg av momenter i punkt 4.1.

⁸⁰ NOU 1972: 20 s. 313.

⁸¹ Det finnes flere indirekte begrensninger, eksempelvis hvilke forpliktelser boet kan og bør påta seg. Oppgaven vil imidlertid kun behandle kravet om sikkerhetsstillelse og virkningen av inntredelsesretten.

eller vilje til å skaffe den krevde sikkerheten.⁸² Selv om reglene om sikkerhetsstillelse også utgjør en begrensning ved inntredelse i aksjonæravtaler, kan det anføres at kravet ved aksjonæravtaler kun unntaksvis utgjør en skranke. En aksjonæravtale karakteriseres ved at den regulerer utøvelse av aksjonærrettigheter.⁸³ Størrelsen på sikkerheten som skal stilles for aksjonærrettigheter, eksempelvis retten til å utpeke styreleder, er vanskelig å beregne. Verdien av en slik rettighet har også et betydelig subjektivt element ved seg, ettersom ytelsens verdi for den ene parten ikke nødvendigvis er tilsvarende ytelsens verdi for den andre parten. Usikkerheten rundt beregningen av sikkerhetskravet kan medføre at medkontrahenten velger å ikke kreve sikkerhet, eller at sikkerheten som det er grunnlag for å kreve er lav. Usikkerheten rundt beregningen av sikkerhetskravet gjør at kravet kun unntaksvis innebærer en skranke for inntredelse i aksjonæravtaler.

En annen sentral begrensning i konkursboets inntredelsesrett finnes i dekningsloven § 7-4. Bestemmelsen fastsetter at konkursboet ved inntredelse blir "forpliktet på avtalens vilkår". Ordlyden "forpliktet på avtalens vilkår" stiller krav om at konkursboet oppfyller kontraktsmessig.⁸⁴ Dersom aksjonæravtalen stiller krav om at skyldneren skal stemme på en angitt måte, er konkursboet ved inntredelse "forpliktet" til å stemme på samme måte.⁸⁵

Dekningsloven § 7-4 angir konsekvensene av inntredelse, og oppstiller ikke vilkår for inntredelse. Det følger av forarbeidene at dersom konkursboet handler i strid med sine forpliktelser er konsekvensen at medkontrahenten kan påberope alminnelige misligholdsbeføyelser.⁸⁶ Konsekvensen er ikke at konkursboet avgrenses fra inntreden, og derfor utgjør bestemmelsen kun en indirekte begrensning av inntredelsesretten. Konkursboets manglende mulighet til å oppfylle avtalen vil imidlertid kunne utgjøre et forhold som utelukker inntredelse etter "avtalens art", jf. oppgavens punkt 4.⁸⁷

Alminnelige misligholdsbeføyelser kan påberopes ved mislighold av tradisjonelle avtaler og aksjonæravtaler. Likevel vil mislighold ha ulik virkning ved de to avtaletypene.⁸⁸ Den ulike virkningen er et utslag av at alminnelige misligholdsbeføyelser vil kunne komme til kort ved

⁸² Se f.eks. Henriette Nazarian, "Bør det være adgang til å avtale heving i konkurs?", *Fra Driftssentralen til Teorifagbygget*, 2004 s. 161-171 (heretter omtalt Nazarian (2004)) s. 165.

⁸³ Jf. definisjonen av aksjonæravtaler i punkt 1.2.

⁸⁴ Slik er også bestemmelsen forstått i forarbeidene, jf. NOU 1972: 20 s. 314 og teori f.eks. Andenæs (2009) s. 219.

⁸⁵ Stemmerettsavtaler blir gjennomgått i punkt 4.4.

⁸⁶ Se f.eks. NOU 1972: 20 s. 314.

⁸⁷ Konkursboets manglende anledning til å oppfylle behandles blant annet i punkt 4.5.

⁸⁸ Se f.eks. J. Woxholth (2014) s. 19-20.

mislighold av aksjonæravtaler.⁸⁹ For eksempel der konkursboet handler i strid med en forpliktelse om å stemme frem medkontrahenten som styremedlem. Medkontrahentens krav på naturaloppfyllelse vil vanskelig la seg gjennomføre når generalforsamlingen allerede har blitt avholdt. Når det gjelder erstatning, kan det være vanskelig å bevise at det foreligger økonomisk tap som følge av at et styremedlem ble valgt fremfor et annet.⁹⁰ Heving er også ofte en mulighet, men vil ikke verne mot en beslutningen som allerede er foretatt.

Alminnelige misligholdsbeføyelser gir følgelig dårlig vern ved konkursboets mislighold av en aksjonæravtale. Fraværet av konsekvenser ved mislighold ved aksjonæravtaler kan påvirke konkursboet til å tre inn i aksjonæravtaler, selv om boet har kunnskap om at det ikke vil kunne oppfylle avtalen.

Den skisserte tankegangen er imidlertid betinget av at medkontrahenten oppfyller sin del av avtalen først. Er det konkursboet som skal yte først, og boet ikke oppfyller i tråd med sin forpliktelse, kan medkontrahenten holde tilbake sin egen ytelse.⁹¹

⁸⁹ Se f.eks. J. Woxholth (2014) s. 19-20.

⁹⁰ Det er et grunnleggende erstatningsrettslig vilkår om økonomisk tap, se f.eks. Nils Nygaard: *Skade og ansvar*, 6. utgåve, Bergen 2007 (heretter omtalt Nygaard (2007)) s. 4-6. Se f.eks. J. Woxholth (2014) s. 215–217 om erstatning ved brudd på aksjonæravtaler.

⁹¹ Hvis boet ikke oppfyller, kan medkontrahenten heve avtalen, jf. dekningsloven § 7-7.

4 Unntaket på grunn av "avtalens art"

4.1 Innholdet i unntaksregelen

Den sentrale unntakshjemmelen for inntredelsesretten i avtaler er medkontrahentens adgang til å "påberope insolvensen som opphørsgrunn etter avtalens art", jf. dekningsloven § 7-3 annet ledd. I det videre skal først innholdet i "avtalens art" klarlegges. Deretter vil det følge en vurdering av under hvilke omstendigheter unntaket "avtalens art" forhindrer konkursboet fra å tre inn i ulike aksjonæravtaler.

En alminnelig forståelse av "avtalens art" tilsier at det må foretas en vurdering av karakteristikk og egenskaper ved kontrakten. Ordlyden peker på at flere forhold ved avtalen kan vektlegges, og følgelig at det må gjøres en bred helhetsvurdering. Videre er ordlyden tvetydig ved at den gir anvisning både på en vurdering av individuelle forhold ved den aktuelle kontrakten, og på en mer generell vurdering av kontraktstypen. Bestemmelsen gir lite veiledning på hva som skal til for at vilkåret er oppfylt.

Ettersom ordlyden ikke gir særlig avklaring, må det sees hen til andre kilder for å klarlegge innholdet i vilkåret. Begrepet "avtalens art" er i forarbeidene presisert slik:

"[f]or visse kontraktstyper ligger det i kontraktens art at insolvensen er en relevant bristende forutsetning. Typiske eksempler er her kredittavtaler, garantiavtaler og avtaler om stiftelse av et ansvarlig selskap. Det kan videre tenkes at kontrakten forutsetter en personlig oppfyllelse fra debtors side, slik at medkontrahenten kan motsette seg oppfyllelse fra andre, også fra debtors bo".⁹²

Forarbeidene gir anvisning på at forskjellige kontrakter på ulike måter kan oppfylle vilkåret, noe som taler for at det skal foretas en helhetsvurdering. Utover det, gir forarbeidene lite veiledning på hva som mer konkret skal til for å oppfylle "avtalens art". Videre har heller ikke innholdet i vilkåret blitt konkretisert i rettspraksis.

Uklarheten i innholdet i "avtalens art" illustreres gjennom teoretikernes ulike tolkning av regelen. Andenæs tar til orde for at "avtalens art" beror på en vurdering av om det foreligger

⁹² NOU 1972: 20 s. 313.

"særlige grunner" som taler for avskjæring.⁹³ Nazarian tolker derimot forarbeidsuttalelsen som at "avtalens art" er henvisning til om "[i]nsolvensen er med andre ord en relevant bristende forutsetning for enkelte kontraktstyper".⁹⁴ Jeg er av den oppfatning at begge disse tolkningene er for snevre. Etter min mening må forarbeidsuttalelsen sett i lys av vilkårets ordlyd tolkes som at forutsetningslæren kun utgjør et moment i helhetsvurderingen av "avtalens art". Vilkåret "avtalens art" gir anvisning på en bred, skjønnsmessig helhetsvurdering hvor momentene fra læren om bristende forutsetninger vil spille en rolle, uten at vurderingen er begrenset til å kun omfatte dette. En slik tolkning ivaretar lovgivers ønske om å utforme en vid unntakshjemmel.⁹⁵ Denne tolkningen støttes av Hestflått og Røttingen, Tjaum og Rosén.⁹⁶ Anvendelsen av unntaksvilkåret "avtalens art" vil følgelig bero på en helhetlig vurdering av om "avtalens art" avgrenser konkursboet fra å tre inn i avtalen.

Det er uheldig at det på konkursrettens område finnes en slik sentral regel uten et klart innhold. En grunnleggende målsetning i konkursretten er å ha enkle og forutberegnelige regler, ettersom slike regler gir mest effektiv konkursbehandling. Uklare, skjønnsmessige normer som "avtalens art" skaper kompliserte grensespørsmål, noe som vil kunne svekke forutberegneligheten.⁹⁷ Anvendelsen av en vag unntaksbestemmelse var imidlertid et bevisst valg av lovgiver. Fremfor å utforme individuelle inntredeshjemler for ulike kontraktstyper, valgte lovgiver å utforme en vid, generell regel for inntredelse, og en tilsvarende vid regel for unntak fra inntredelsesretten.⁹⁸

Videre skal terskelen for unntak etter "avtalens art" fastlegges. At hovedregelen er rett til inntredelse, tilsier at det er en presumpsjon for inntredelse.⁹⁹ I samme retning trekker forarbeidsuttalelsene om at unntaket "vedkommende rettsforholds egenart" gjelder for "sterkt avvikende kontraktstyper" og for å unngå "klart uheldige resultater". Ordbruken, "sterkt avvikende" og "klart", gir en anvisning på en relativt høy terskel for unntak. Selv om

⁹³ Andenæs (2009) s. 215.

⁹⁴ Nazarian (2012) s. 107-108.

⁹⁵ Se f.eks. Ot. prp. nr. 50 (1980-1981) s. 178 og NOU 1972: 20 s. 309.

⁹⁶ Hestflått (1994) s. 172-173, Tjaum (1996) s. 357 og Karl Rosén, "Aksept av ny naturaldebitor - særlig med henblikk på situasjonen ved virksomhetsoverdragelser", *Tidsskrift for forretningsjus*, 2001 s. 290-300 (heretter omtalt Rosén (2001)) s. 298.

⁹⁷ Tilsvarende Hestflått (1994) s. 169.

⁹⁸ Se f.eks. Ot.prp. nr. 50 (1980-1981) s. 178 og NOU 1972: 20 s. 309.

⁹⁹ Hovedregelen om inntredelse følger av f.eks. NOU 1972: 20 s. 313.

uttalelsene er tilknyttet § 7-1, anses de for å gi veiledning til terskelen i § 7-3 ettersom "avtalens art" er en "spesialutformning" av "vedkommende rettsforholds egenart", jf. § 7-1.¹⁰⁰

Det foreligger imidlertid også uttalelser i forarbeidene som kan tyde på at terskelen for unntak etter "avtalens art" skal settes lavt. For eksempel tilsier uttalelsen om at hovedregelen om inntredelse er mer "formell enn reell", at hovedregelen er ment mer som et utgangspunkt enn en presumpsjon.¹⁰¹ Brækhus har forstått uttalelsen slik.¹⁰² Han mener at selv om det foreligger en hovedregel om inntredelse, foreligger det ingen presumpsjon for inntredelse. Uttalelsen om at hovedregelen er mer et formelt utgangspunkt enn den reelle hovedregelen gir uttrykk for at unntakshjemplene skal brukes aktivt, og følgelig at terskelen for å gjøre unntak er lav.¹⁰³

Sentrale hensyn gjør seg gjeldende på begge sider av retten til å tre inn i kontrakter. På den ene siden har konkursboet et klart behov for å utnytte skyldnerens formuesstilling gjennom å tre inn i avtaler, og på den måten få avvirket boet mest mulig rasjonelt og økonomisk lønnsomt. Det følger av forarbeidene at hensynet til rasjonell avvikling begrunner inntredelsesretten.¹⁰⁴ Et annet grunnleggende hensyn bak konkursinstituttet er hensynet til økonomisk lønnsom avvikling.¹⁰⁵ Det at konkursboets inntredelsesrett ivaretar disse sentrale konkursrettslige hensynene tilsier at terskelen for unntak fra inntredelsesretten må settes høyt.

På den andre siden kan medkontrahenten ha et velbegrunnet ønske om å ikke få konkursboet som kontraktpart. At bytte av kontraktpart er problematisk illustreres blant annet av det grunnleggende kontraktsrettslige utgangspunktet at debitorskifte ikke kan skje uten kreditors samtykke.¹⁰⁶ Bytte av kontraktpart til et konkursbo skaper en ekstra usikkerhet, som følge av at et konkursbo vanligvis har svak økonomi, og at det derfor er usikkert om de vil kunne oppfylle sine kontraktsforpliktelser. Et annet usikkerhetsmoment er at et konkursbo ofte har et kortere perspektiv på sin avtaledeltakelse enn andre avtaleparter.¹⁰⁷

Det må imidlertid vektlegges at medkontrahenten frivillig har valgt å inngå den aktuelle kontrakten, noe som taler for at det ikke er urimelig å holde medkontrahenten bundet til den.

¹⁰⁰ NOU 1972: 20 s. 313.

¹⁰¹ NOU 1972: 20 s. 313.

¹⁰² Sjur Brækhus, *Konkursrett: utvalgte emner*, Oslo 1970 (heretter omtalt Brækhus (1970)) s. 164.

¹⁰³ Tilsvarende Tjaum (1996) s. 357.

¹⁰⁴ NOU 1972: 20 s. 311. Innholdet i hensynet til rasjonell avvikling gjennomgås i punkt 4.2.

¹⁰⁵ Se punkt 4.2 hvor hensynene bak inntredelsesretten drøftes.

¹⁰⁶ Se f.eks. Hagstrøm (2011) s. 869 og Nazarian (2012) s. 90.

¹⁰⁷ Se f.eks. Sandvik (1985) s. 87.

Kontraktoppfyllelsen vil i utgangspunktet være lik uavhengig av avtalepart, ettersom konkursboet ved inntredelse er "forpliktet" til å levere på linje med skyldneren, jf. § 7-4.¹⁰⁸

Hvorvidt en aksjonæravtale kan unntas fra inntredelse etter "avtalens art" vil bero på en helhetlig, skjønnsmessig vurdering. Ettersom det skal foretas en helhetsvurdering vil en rekke momenter være av betydning. Innenfor oppgavens ramme vil det ikke være mulig å foreta en uttømmende behandling av disse momentene. Oppgaven vil derfor kun behandle momentene hensynet bak inntredelsesretten, individuelle egenskaper, personlig oppfyllelse, kreditt- og garantiavtaler, langvarighet og kompleksitet ved avtalen, ansvarsfordeling og hevingsklausuler. Utvalget av momenter er foretatt på bakgrunn av hvilke momenter som er mest vektlagt i juridisk teori.

4.2 Avgrenser hensynet bak inntredelsesretten mot konkursboets inntredelse i enkelte aksjonæravtaler?

I forarbeidene begrunnes konkursboets rett til inntreden i kontrakter kun i hensynet til rasjonell avvikling.¹⁰⁹ Med hensynet til rasjonell avvikling menes hensynet til å gjøre opp skyldnerens økonomi på en fornuftig og effektiv måte. Vanligvis vil konkursboets videreføring av en kontrakt ivareta hensynet. For eksempel vil inntredelse i en kontrakt om leie av butikklokale gi konkursboet et sted for salg av butikkdebitors eiendeler.¹¹⁰

Konkursboets inntredelse i en aksjonæravtale vil imidlertid sjelden bidra til en fornuftig og effektiv avvikling av skyldnerens økonomi. Derimot vil inntredelse i aksjonæravtaler ofte medføre mer arbeid og flere forpliktelser for boet. Et eksempel er en situasjon hvor inntredelse i aksjonæravtalen forplikter konkursboet til å yte økonomisk som ledd i en investering, det vil ofte også innebære at boet må bruke ressurser på å følge opp investeringen. I tillegg vil det kunne gå lang tid før investeringen kan gi avkastning. I det videre skal jeg vurdere om konkursboets rett til inntredelse i aksjonæravtaler er avskåret etter "avtalens art" for de tilfeller der inntreden i den aktuelle aksjonæravtalen ikke ivaretar hensynet til rasjonell avvikling.

¹⁰⁸ Mer om dekningsloven § 7-4 i punkt 3.4.

¹⁰⁹ NOU 1972: 20 s. 311.

¹¹⁰ Tilsvarende Nazarian (2014) s. 92.

Medkontrahtenten kan oppleve det som uheldig at konkursboet skal tre inn, ettersom det er usikkerhet knyttet til boets evne til å oppfylle kontrakten.¹¹¹ Til tross for ulempene for medkontrahtenten, er boets inntredelsesrett blitt godtatt ut fra hensynet til rasjonell avvikling. I tilfeller hvor inntredelse i aksjonæravtaler ikke vil ivareta hensynet til rasjonell avvikling, kan derfor hensynet til medkontrahtenten tale for at konkursboets rett til inntredelse i avtalen er avskåret etter "avtalens art".

Selv om hensynet til rasjonell avvikling er det eneste hensyn som er angitt eksplisitt i forarbeidene, er inntredelsesretten også begrunnet i hensynet til økonomisk lønnsom avvikling. Det er fordi hensynet til økonomisk lønnsom avvikling er et grunnleggende hensyn bak konkursinstituttet, ettersom inntredelsesretten ivaretar hensynet ved at det bidrar til å gi kreditorene økt dekning. Synspunktet at økonomisk lønnsom avvikling er et bærende hensyn bak inntredelsesretten har bred støtte i juridisk litteratur.¹¹² Det at inntredelsesretten er begrunnet i flere hensyn, taler tungt for at konkursboets rett til å tre inn i aksjonæravtaler ikke er avskåret for alle tilfeller der inntreden ikke ivaretar hensynet til rasjonell avvikling.

Videre må det veie tungt at verken lovtekst eller forarbeider gir uttrykk for at inntredelse bare kan forekomme der inntredelse vil bidra til rasjonell avvikling av boet. Heller tvert imot, da forarbeidene åpner for at boet kan tre inn i "kontrakter som forutsetter meget store fremtidige utbetalinger fra boets side", hvilket i de færreste tilfeller vil være begrunnet med hensynet til rasjonell avvikling.¹¹³ Oppfatningen i juridisk teori synes også å være at inntredelsesretten ikke kan begrenses til tilfeller der inntredelse gjøres av hensyn til rasjonell avvikling.¹¹⁴ Både forarbeider og teori åpner altså for at boet både kan tre inn i avtaler hvor det kan begrunnes i rasjonell avvikling, og tilfeller hvor det ikke kan begrunnes i dette hensynet. Konklusjonen er dermed at "avtalens art" ikke avskjærer konkursboet fra inntredelse i de tilfeller der inntreden i den aktuelle aksjonæravtalen ikke vil ivareta hensynet til rasjonell avvikling.

4.3 Ansvarsfordeling som moment

Etter selskapsloven § 2-36 første ledd bokstav a) og forarbeidene til dekningsloven er konkursboets inntredelsesrett i avtaler om stiftelse av et ansvarlig selskap avskåret etter

¹¹¹ Se punkt 4.1.

¹¹² Se f.eks. Nazarian (2012) s. 92, Tjaum (1996) s. 362-364 og Hestflått (1994) s. 166-167. Den snevre forarbeidsangivelsen omtales også i punkt 2.3.

¹¹³ NOU 1972: 20 s. 313. Mer om slike kontrakter i punkt 4.7.

¹¹⁴ Se f.eks. Tjaum (1996) s. 362-364.

"avtalens art".¹¹⁵ I selskapslovens forarbeider er unntaket begrunnet med at deltakerne i ansvarlige selskap er solidarisk ansvarlige for selskapets forpliktelser.¹¹⁶ Et konkursbo har begrenset med midler, noe som innebærer en risiko for at boet ikke kan dekke sine forpliktelser. For å forhindre at konkursboets svake økonomiske situasjon skal gå utover de andre selskapsdeltakerne, er konkursboets inntredelsesrett i avtaler om ansvarlig selskap avskåret. I det videre skal jeg drøfte om aksjonæravtalers regulering av ansvarsfordeling kan medføre at konkursboet er avskåret fra å tre inn i avtalene etter "avtalens art".

Et aksjeselskap karakteriseres av at "ikke noen av deltakerne har personlig ansvar for selskapets forpliktelser", jf. aksjeloven § 1-1 annet ledd. Det at aksjeselskaper kjennetegnes av en begrenset ansvarsfordeling taler for at ansvarsfordelingen i aksjonæravtaler ikke avskjærer konkursboet fra inntredelse. Her er det imidlertid et skille mellom aksjeselskap og aksjonæravtaler. Hensikten med opprettelsen av en aksjonæravtale kan nettopp være å regulere ansvaret for aksjeselskapets forpliktelser på en måte som ligger nær solidarisk ansvar. Et eksempel på dette er aksjonæravtalen i Rt. 1989 s. 296 (SAFE Drilling-dommen) som inneholdt utfyllende reguleringer av partenes rettigheter og plikter.

I enkelte tilfeller er det klart at aksjonæravtalen regulerer ansvarsfordelingen på en slik måte at konkursboet er avskåret fra inntredelse. Det er i de tilfellene hvor aksjonæravtalen er så omfattende at den utgjør et "selskap", og dermed omfattes direkte av selskapsloven § 2-36.¹¹⁷ Det var tilfellet i SAFE Drilling-dommen.¹¹⁸ I dommen konkluderte Høyesterett med at aksjonæravtalens regulering av blant annet selskapets overskudd og underskudd gjorde at avtalen oppfylte vilkårene for å være et "indre selskap" etter selskapsloven § 1-2 første ledd bokstav c).

Det er imidlertid uvanlig at aksjonæravtaler oppfyller vilkårene for "selskap" etter selskapsloven § 1-2 første ledd bokstav a), jf. § 1-1 første ledd.¹¹⁹ For det første fordi vilkårene til "selskap" oppstiller krav om at det foreligger en "virksomhet". Det vil si "et handlingskompleks av et visst omfang og av en viss varighet".¹²⁰ Selv om aksjonæravtaler

¹¹⁵ NOU 1970: 20 s. 313.

¹¹⁶ NOU 1980: 19 s. 127.

¹¹⁷ Det følger av NOU 1980: 19 s. 127 at selskapsloven § 2-36 unntar alle "selskap" som reguleres i selskapsloven fra konkursboets inntredelse.

¹¹⁸ Saken gjaldt imidlertid skatt, ikke inntredelse. Konsekvensene av dommen var dermed ikke at konkursboet ble nektet inntredelse.

¹¹⁹ Tilsvarende J. Woxholth (2014) s. 34 og Reed mfl. (1993) s. 22-23.

¹²⁰ NOU 1980: 19 s. 107.

kan være detaljerte og ha et langvarig perspektiv, er det sjelden nærliggende å si at de danner "et handlingskompleks".

For det andre stiller selskapsloven krav til at handlingskomplekset må drives for "deltakeres felles regning og risiko", jf. selskapsloven § 1-1. Vilkåret "felles regning og risiko" er i forarbeidene forstått som at "deltakerne må være forpliktet til å dekke underskudd på driften av virksomheten og underbalanse i virksomhetens formuesstilling".¹²¹ På tross av at aksjonæravtaler ofte regulerer avtalepartenes plikt til å investere, er det sjelden de pålegger partene forpliktelser som innebærer ansvar for hele handlingskompleksets underskudd.

I de aller fleste tilfeller oppfyller ikke en aksjonæravtale vilkårene for "selskap" etter selskapsloven. Selv om aksjonæravtalen ikke er et "selskap" kan det likevel argumenteres for at avtalen har en ansvarsfordeling som medfører at konkursboets inntredelse må unntas etter "avtalens art". Det kan tenkes tilfeller hvor aksjonæravtalens ansvarsfordeling tilsvarer solidarisk ansvarsfordeling, men hvor avtalen ikke oppfyller vilkåret til "virksomhet". Trolig er det like stor risiko for at konkursboets svake økonomiske situasjon skal gå utover de andre deltakerne ved en slik aksjonæravtale, som ved boets inntredelse i en avtale om ansvarlig selskap. Det at ansvarsfordelingen begrunner unntaksregelen i § 2-36, og at risikoen for ansvar her er lik, taler for at samme regel bør gjelde. På bakgrunn av dette mener jeg at konkursboet er avskåret fra inntredelse etter "avtalens art" i tilfellene hvor aksjonæravtalen etablerer solidarisk ansvar.

I de tilfeller hvor aksjonæravtalen kun etablerer noe som i tilnærmet grad tilsvarer et solidarisk ansvar, er løsningen mer usikker. En aksjonæravtale kan inneholde investeringsplaner som er utfyllende og detaljerte, men som likevel ikke gjør partene solidarisk ansvarlige. Et eksempel på dette kan være en joint venture-avtale der partene sammen etablerer en felles virksomhet.¹²² Ved etableringen av denne felles virksomheten kan det ofte forekomme en ansvarsfordeling som ligger tett opptil solidarisk ansvar. Det kan også i slike tilfeller være uheldig for medkontrahenten om konkursboet trer inn, ettersom ansvarsfordelingen medfører en risiko for at konkursboets økonomiske stilling går utover medkontrahenten. Etter min mening vil ansvarsfordelingen i slike tilfeller utgjøre et tungtveiende argument i helhetsvurderingen av om boet skal nektes inntredelse i avtalen

¹²¹ NOU 1980: 19 s. 107.

¹²² J. Woxholth (2014) s. 115. En joint venture-avtale trenger ikke å være en aksjonæravtale, men vil ofte være det.

grunnet "avtalens art". Vekten av momentet vil variere ut fra hvor nært opptil solidarisk ansvar aksjonæravtalens ansvarsfordeling er.

Konklusjonen er at enkelte aksjonæravtalers regulering av ansvarsfordeling kan medføre at konkursboet er avskåret fra inntredelse etter "avtalens art". De klareste tilfellene er der aksjonæravtalen utgjør et "selskap" etter selskapsloven, og dermed er direkte unntatt fra inntredelse etter selskapsloven § 2-36. Utenfor disse tilfellene er ikke regelen klar. Gode grunner tilsier at inntredelse også bør nektes i aksjonæravtaler som regulerer en ansvarsfordeling som tilsvarer solidarisk ansvar. Tilsvarende at ansvarsfordelingen kan være et tungtveiende argument ved "avtalens art" når ansvarsfordelingen er tilnærmet solidarisk.

4.4 Adgangen til å vektlegge individuelle egenskaper ved en aksjonæravtale

Individuelle egenskaper kan forstås som egenskaper ved kontraktsforholdet som ikke er fast praksis for en bestemt kontraktstype, og reguleringer som ikke følger av bakgrunnsretten eller standardisert kontraktpraksis. I aksjonæravtaler blir som nevnt økonomiske rettigheter, forvaltningsrettigheter og disposisjonsrettigheter regulert.¹²³ Hvordan disse rettighetene blir regulert, utgjør individuelle forhold ved kontrakten. For eksempel utgjør en aksjonæravtales regulering av utbytte et individuelt forhold ved avtalen. I det videre skal jeg vurdere om individuelle rettigheter som økonomiske rettigheter og forvaltningsrettigheter, utgjør individuelle forhold som kan forhindre konkursboet fra å tre inn etter "avtalens art". Dette vil kunne ha stor betydning for adgangen til å nekte inntredelse i aksjonæravtaler. Dette er ikke særegent for aksjonæravtaler, men det kan gjøre større utslag for slike avtaler, ettersom de individuelle variasjonene kan være større her enn for enkelte andre kontraktstyper. Før individuelle egenskapers betydning kan drøftes, er det imidlertid nødvendig å ta stilling til om individuelle egenskaper ved kontrakten i det hele tatt utgjør et relevant moment i vurderingen av "avtalens art".

¹²³ Se punkt 1.2.

En naturlig språklig forståelse av "avtalens art" gir anvisning på både en vurdering av individuelle forhold ved den aktuelle kontrakten, og på en mer generell vurdering av kontraktstypen.¹²⁴ I forarbeidene presiseres det at:

"[d]et som bestemmer kontraktens «art» er i denne sammenheng ikke bare de deklatoriske eller preseptoriske rettsregler som gjelder for kontrakten, men også kontraktens individuelle regler".¹²⁵

Formuleringen "kontraktens individuelle regler" peker på at mer spesifiserte egenskaper ved kontraktsforholdet kan vektlegges i vurderingen. Ordlyden lest i kontekst av forarbeidene taler tungt for at individuelle egenskaper kan vektlegges i helhetsvurderingen av "avtalens art". Denne tolkningen av lovtekst og forarbeider har bred støtte i juridisk litteratur.¹²⁶ Følgelig utgjør individuelle egenskaper et moment i vurderingen av om "avtalens art" tilsier at konkursboet skal nektes inntreden i aksjonæravtaler.¹²⁷

I det videre skal det først drøftes hvorvidt økonomiske rettigheter utgjør et individuelt forhold som forhindrer konkursboet fra å tre inn i aksjonæravtaler. Deretter skal forvaltningsrettigheter vurderes.¹²⁸

En sentral økonomisk rettighet i aksjonæravtaler er retten til utbytte. Det er uklart om retten til utbytte utgjør en individuell egenskap som forhindrer boet fra å tre inn i aksjonæravtaler. Hensynet til konkursboet gjør seg sterkt gjeldende ved utbytte. Det er nettopp i de tilfeller hvor konkursboet kan motta større del av utbyttet ved inntredelse enn ellers, at konkursboet har et stort behov for å utnytte de verdier kontraktsrettighetene representerer.

Tilsvarende vil det sjelden ha stor betydning for medkontrahenten at konkursboet får utbetalt en større andel av utbyttet. Medkontrahenten har inngått en aksjonæravtale med en slik regulering av utbytte, og har dermed ved avtaleinngåelse kalkulert med at de vil få utbetalt mindre. Det har liten betydning for medkontrahenten hvem hans andel går til. Derimot er det

¹²⁴ Jf. Ordlydstolkningen i punkt 4.1.

¹²⁵ NOU 1972: 20 s. 313.

¹²⁶ Se f.eks. Sandvik (1985) s. 87, Andenæs (2009) s. 210 og Aasebø, Madsen og Sandvik (2015) s. 314.

¹²⁷ I punkt 3.3 blir muligheten til å vektlegge individuelle egenskaper fremhevet som en forskjell mellom unntakene "avtalens art" og "vedkommende rettsforholds egenart", jf. § 7-1.

¹²⁸ Oppgaven er avgrenset mot å behandle disposisjonsrettigheter, jf. punkt 1.2.

av større betydning hvilken motytelse konkursboet er forpliktet til å yte for å få utbyttet. Dette spørsmålet skal jeg komme tilbake til straks nedenfor.

Tilgangen på større utbytte vil ha stor betydning for konkursboet, mens det for medkontrahenten sjelden vil ha betydning hvem han betaler til. Dette gjør at avveiningen mellom hensynet til konkursboet og hensynet til medkontrahenten går i favør av konkursboet i de tilfellene hvor konkursboet skal motta en større andel av utbyttet. Konklusjonen er at utbetaling av større andel av utbytte til konkursboet, ikke utgjør en individuelle egenskap som etter "avtalens art" forhindrer konkursboet fra å tre inn.

Videre skal betydningen av at avtalen pålegger konkursboet å yte økonomisk drøftes. Vil det at konkursboet skal yte økonomisk utgjøre et individuelt forhold som etter "avtalens art" forhindrer konkursboet fra å tre inn. Dette er et spørsmål som kun unntaksvis kommer på spissen, fordi konkursboet sjelden ønsker å tre inn i aksjonæravtaler som pålegger det å yte økonomisk. Vanligvis vil en slik inntredelse stride mot boets målsetning om å avvikle skyldnerens økonomi på en måte som gir størst mulig dekning for kreditorene. I enkelte tilfeller kan likevel konkursboet ønske å yte økonomisk, eksempelvis der ytelsen på sikt kan gi høyere avkastning. Det kan for eksempel være at aksjonæravtalen inneholder en lukrativ opsjon. Opsjonen kan gi en rett til å kjøpe aksjer i selskapet til lavere pris enn markedsverdi. I slike tilfeller vil konkursboet kunne ønske å tre inn i avtalen for å utnytte opsjonen.¹²⁹

Et annet tilfelle hvor konkursboet kan tenkes å yte økonomisk er når det skjer som ledd i en større investering. Aksjonæravtalen kan for eksempel gi mulighet til å investere i et prosjekt som over tid vil kunne gi god avkastning. Tilfeller hvor konkursboet forpliktet til å langsiktig yte aktualiserer en rekke spesielle problemstillinger. Derfor vil jeg behandle spørsmålet i et eget punkt, oppgavens punkt 4.7.

I tråd med det som fremgår av det ovennevnte, vil det sentrale spørsmålet være om det at konkursboet skal yte en kortvarig, økonomisk ytelse utgjør et individuelt forhold som forhindrer konkursboet fra å tre inn. Ved pengeforpliktelser er det lite usikkerhet knyttet til leveringsresultatets kvalitet. Penger er fullstendig fungible, og følgelig vil ikke resultatet avhenge av kontraktspartnern.¹³⁰ Dersom konkursboet oppfyller sin økonomiske

¹²⁹ En slik opsjonsrettighet kan anses å være både en disposisjonsrettighet og en økonomisk rettighet. Som fremhevet i punkt 1.2 er det ikke klare skiller mellom de ulike gruppene av rettigheter.

¹³⁰ Tilsvarende Sandvik (1985) s. 88.

forpliktelse, vil medkontrahenten få akkurat det han har krav på. Ved økonomisk forpliktelser er det oftest mest usikkerhet knyttet til hvorvidt motparten *klarer* å oppfylle. Denne usikkerheten er stor med konkursboet som motpart, ettersom deres økonomiske situasjon ofte er ustabil. Usikkerheten knyttet til om boet i det hele tatt klarer å innfri sine forpliktelser vil være mindre ved kortvarige økonomiske forpliktelser enn ved langvarige. Dette skyldes at den økonomiske ytelsen skal foreligge kort tid etter konkursboets inntredelse, vil konkursboet ved inntredelse ha gode forutsetninger for å vite om det klarer å oppfylle. I tillegg vil det være mindre usikkerhet rundt hva den økonomiske forpliktelsen består i når det er kort tid til den skal ytes. Aksjonæravtalens regulering av at konkursboet skal yte en kortvarig økonomisk forpliktelse, vil som utgangspunktet ikke utgjøre en individuell egenskap som etter "avtalens art" forhindrer boet fra å tre inn.

Det neste spørsmålet er hvorvidt forvaltningsrettigheter regulert i aksjonæravtalen kan utgjøre individuelle forhold som forhindrer konkursboet fra å tre inn etter "avtalens art". En forvaltningsrettighet som stemmerettsavtale blir ofte regulert i aksjonæravtaler. Med stemmerettsavtale menes "avtaler om utøvelse av stemmeretten".¹³¹ Det vanligste er at parten forplikter seg til å stemme for eller mot en beslutning, men det kan også forekomme stemmerettsavtaler hvor parten forplikter seg til å stemme blankt.¹³² Hvis konkursboet gjennom inntredelse i aksjonæravtalen er forpliktet til å stemme på en gitt måte, vil det at konkursboet trer inn for skyldneren forårsake få problemer. Resultatet av stemmegivningen vil være den samme uavhengig av om konkursboet eller skyldneren er part i aksjonæravtalen. Hvis det er uten betydning for resultatet om boet eller skyldneren er part, må boet få tre inn. Følgelig vil stemmerettsavtalen vil i disse tilfellene ikke utgjøre et individuelt forhold som forhindrer konkursboet fra å tre inn etter "avtalens art".

En stemmerettsavtale som går motsatt vei vil derimot medføre problemer. Det vil si tilfellene hvor konkursboet gjennom inntredelse i aksjonæravtalen er gitt kompetanse til å bestemme over medkontrahentens stemmegivning. Inntredelse i en slik avtale vil gi konkursboet en dominerende posisjon. Det er problematisk for medkontrahenten at konkursboet overtar en slik posisjon, ettersom konkursboets kompetanse og evner kan avvike betydelig fra skyldnerens. For eksempel besitter boet mest sannsynlig mindre kunnskap om aksjeselskapet enn skyldneren. I tillegg kan skyldneren, medkontrahenten og konkursboet ha ulike

¹³¹ J. Woxholth (2014) s. 60.

¹³² Jf. J. Woxholth (2014) s. 60.

intensjoner. Konkursboets arbeid vil være preget av målsetningen om å avvikle den aktuelle virksomheten med størst mulig avkastning på kortest mulig tid.¹³³ Medkontrahenten og skyldneren har som oftest et mer langsiktig perspektiv på driften. Disse forholdene gjør at hvem som er medkontrahentens avtalepart av skyldneren og konkursboet, er av vesentlig betydning. Som illustrert kan bytte av avtalepart i en stemmerettsavtale endre omstendighetene rundt oppfyllelsen, og forutsetningene for avtaleinngåelsen fullstendig. Etter min mening må en slik stemmegivningsavtale i favør av konkursboet utgjøre en individuell egenskap ved aksjonæravtalen som forhindrer konkursboet fra å tre inn etter "avtalens art".

Et liknende tilfelle er der aksjonæravtalen regulerer forvaltningsrettigheten aksjeklasser. Aksjeklasser kan forstås som "aksjer av ulike slag", jf. aksjeloven § 4-1 første ledd. Én aksjeklasse, A-aksjer, kan for eksempel gi stemmerett, mens en annen aksjeklasse, B-aksjer, ikke gir stemmerett.¹³⁴ Konkursboets inntredelse i en aksjonæravtale som gir dem kontroll over slike B-aksjer vil være uproblematisk. I likhet med ved stemmerettsavtalene har det liten betydning at konkursboet, i stedet for skyldneren, kontrollerer aksjer uten stemmerett. Resultatet i stemmegivningen vil ikke påvirkes. Vanligvis vil det være positivt for medkontrahenten at konkursboet velger å tre inn i en aksjonæravtale hvor boet kontrollerer B-aksjer, fordi da vil medkontrahenten beholde kontrollen. Det motsatt tilfellet, at konkursboet gjennom inntredelse i aksjonæravtalen får rådigheten over A-aksjer, byr på større problemer. Bakgrunnen og begrunnelsen for at skyldneren gjennom kontrakten har fått A-aksjer, vil ikke nødvendigvis være oppfylt for konkursboet. Som nevnt kan boets intensjoner, evner og kompetanse avvike betydelig fra skyldnerens. Dette kan påvirke stemmegivning i stor grad. På bakgrunn av dette er jeg av den oppfatning at konkursboets inntredelsesrett i en aksjonæravtale som gir det kontroll over A-aksjer er avskåret etter "avtalens art".

Basert på forvaltningsrettighetene ovenfor, er det som hovedregel uproblematisk at konkursboet trer inn i aksjonæravtaler som regulerer forvaltningsrettigheter hvor konkursboet er gitt liten eller ingen bestemmelsesrett. I de tilfellene hvor konkursboet får stor bestemmelsesrett vil derimot forutsetningene for avtaleinngåelsen og omstendighetene rundt oppfyllelsen endres vesentlig, noe som taler imot konkursboets inntredelse. Basert på vurderingen av de utvalgte forvaltningsrettigheter presentert ovenfor, vil etter min mening

¹³³ Se f.eks. Nazarian (2012) s. 109.

¹³⁴ G. Woxholth (2014) s. 73.

forvaltningsrettigheter som gir konkursboet stor bestemmelsesrett utgjøre individuelle egenskaper ved kontrakten som forhindrer konkursboet fra å tre inn etter "avtalens art".

4.5 Adgangen til å vektlegge medkontrahentens behov for personlig oppfyllelse

Det følger av forarbeidene at "avtalens art" kan avskjære konkursboet fra inntredelse der "kontrakten forutsetter en personlig oppfyllelse fra debtors side, slik at medkontrahenten kan motsette seg oppfyllelse fra andre, også fra debtors bo".¹³⁵ Personlig oppfyllelse kan forstås som at "enkelte kontraktstyper [er] av en slik art at de forutsetter at en bestemt person skal oppfylle kontrakten."¹³⁶ Et krav om personlig oppfyllelse kan for eksempel foreligge der aksjonæravtalen stiller krav om at skyldneren skal være ansatt i aksjeselskapet. Momentet er begrunnet i at skyldnerens personlige kvalifikasjoner, ofte er en avgjørende årsak til at medkontrahenten har valgt å inngå en avtale med vedkommende. Hvis ikke boet har mulighet til å oppfylle i tråd med avtalen fordi den forutsetter personlig oppfyllelse fra skyldneren, vil boet være avgrenset fra inntredelse etter "avtalens art". Følgelig utgjør kravet om personlig oppfyllelse en absolutt skranke i vurderingen av "avtalens art". En slik regel er fornuftig ettersom det er urimelig å holde medkontrahenten bundet til en avtale som det er klart at vil bli misligholdt.¹³⁷

Hvorvidt aksjonæravtalen forutsetter personlig oppfyllelse fra skyldneren, beror på en tolkning av avtalen i tråd med alminnelige tolkningsprinsipper.¹³⁸ Hvis forpliktelsen etter en tolkning kan bli tatt like godt hånd om av andre, vil det ikke foreligge forpliktelser som forutsetter en personlig oppfyllelse.¹³⁹ Ettersom kravet om personlig oppfyllelse avhenger av en konkret tolkning av aksjonæravtalen, lar det seg ikke gjøre å oppstille generelle regler for når vilkåret vil være oppfylt. I det videre skal det likevel drøftes når aksjonæravtaler regulerer

¹³⁵ NOU 1972: 20 s. 313.

¹³⁶ Nazarian (2012) s. 112.

¹³⁷ En slik konklusjon er i tråd med det grunnleggende prinsippet om antesipert mislighold. Om antesipert mislighold se f.eks. Hagstrøm (2011) s. 609 – 616.

¹³⁸ Se f.eks. Nazarian (2012) s. 112 og Hestflått (1994) s. 179. Det følger av Andenæs (2016) at "[v]ed tolkning av aksjonæravtaler gjelder alminnelige prinsipper om avtaletolkning" s. 58. Det er imidlertid enkelte hensyn gjør seg spesielt gjeldende ved tolkningen av en aksjonæravtale, for mer om disse se J. Woxholth (2014) s.176-201.

¹³⁹ Jf. Erik Wold, "Immaterialrettigheter som dekningsobjekt", *Lov og Rett*, 2006 s. 272–297 (heretter omtalt Wold 2006) s. 289-290.

økonomiske rettigheter og forvaltningsrettigheter, om disse rettighetene som utgangspunkt stiller krav om skyldnerens personlige oppfyllelse.

Når aksjonæravtalen regulerer at skyldneren skal yte økonomisk, vil det som utgangspunktet ikke være en forpliktelse som stiller krav om personlig oppfyllelse. Det kan vanskelig tenkes innfortolket et absolutt krav om at skyldneren må være den som yter pengeforpliktelsen.¹⁴⁰ Ettersom penger er fullstendig fungible, vil det samme resultat foreligge uavhengig av om skyldneren eller boet oppfyller. Derfor vil det vanligvis være uten betydning for medkontrahenten hvorvidt han får betaling fra skyldneren eller hans konkursbo.¹⁴¹ Som den store hovedregel vil en pengeforpliktelse utgjøre en kontraktsforpliktelse som ikke stiller krav om personlig oppfyllelse fra skyldneren.

I tilfeller der aksjonæravtalen regulerer forvaltningsrettigheter, byr momentet personlig oppfyllelse på større utfordringer. Mange forvaltningsrettigheter er tett knyttet opp mot skyldnerens person. For eksempel kan skyldnerens forpliktelse etter aksjonæravtalen bestå i at han skal sitte som styreleder, og ansvaret kan være tiltrodd ham som følge av hans omfattende kunnskap om aksjeselskapet. I et slikt tilfelle vil aksjonæravtalen trolig bli tolket i retning av at den oppstiller krav om skyldnerens personlige oppfyllelse, og at medkontrahenten derfor etter "avtalens art" med rette kan motsette seg konkursboets inntredelse.

Andre forvaltningsrettigheter er mindre tilknyttet skyldnerens person. For eksempel stemmerettsavtaler som forplikter skyldneren til å stemme i tråd med avtalen.¹⁴² I slike avtaler vil det være uten betydning hvem som oppfyller, resultatet blir likt. Trolig vil ikke en slik avtale bli tolket i retning av at skyldneren personlig må oppfylle.

Disse eksemplene illustrerer hvordan kontrakter kan stille krav om skyldnerens "personlige oppfyllelse". Tilfellene er imidlertid kun eksempler, og hvorvidt konkursboet vil bli avskåret fra inntredelse grunnet "personlig oppfyllelse", vil bero på en konkret tolkning av den aktuelle aksjonæravtalen.

Et spørsmål som har blitt reist i forlengelse av momentet personlig oppfyllelse, er hvorvidt konkursskyldneren selv kan oppfylle kontrakten på vegne av konkursboet.¹⁴³ Spørsmålet er

¹⁴⁰ Se f.eks. Hestflått (1994) s. 178.

¹⁴¹ Se f.eks. Sandvik (1985) s. 88.

¹⁴² Innholdet i stemmerettsavtaler ble behandlet i punkt 4.4.

¹⁴³ Se f.eks. Andenæs (2009) s. 215.

ikke ansett avklart.¹⁴⁴ På den ene siden kan det svekke skyldnerens motivasjon at han ikke lenger høster godene av egen innsats. Den svekkende motivasjonen kan medføre at skyldneren ikke leverer av samme kvalitet som da han var part i avtalen.¹⁴⁵ Et eksempel kan være der skyldneren gjennom aksjonæravtalen er forpliktet til å sitte i selskapets styre, da kan det tenkes at han vil gjøre en dårligere jobb enn tidligere når han ikke lengre er tilknyttet selskapet. Risikoen for at skyldneren presterer dårligere enn da han selv var part i avtalen, taler for at han ikke bør gis anledning til å oppfylle på konkursboets vegne.

På den andre siden kan skyldnerens motivasjon være i behold til tross for konkursen. En verdiøkning på de aksjene konkursboet har beslag i vil gagne ham, jf. dekningsloven § 6-6, og av den grunn vil det være i hans interesse å gjøre en god jobb selv etter konkursen.¹⁴⁶ Videre taler det forhold at skyldneren melder seg til å oppfylle, tungt i retning av at hans motivasjon er i behold. Ut fra disse faktorene anses skyldneren som motivert til å oppfylle kontrakten, noe som trekker i retning av at han bør gis anledning til å oppfylle den på boets vegne.

Hensynet til rasjonell avvikling av konkursboet taler for begge løsninger. På den ene siden tilsier hensynet til rasjonell avvikling at det er ønskelig med en effektiv avvikling, uten skyldnerens innblanding. På den andre siden taler en bredere samfunnsøkonomisk forståelse av rasjonell avvikling at skyldneren bør få bidra.¹⁴⁷ Det er samfunnsmessig ønskelig at skyldneren bruker sine evner til å bidra til at aksjonæravtalen blir oppfylt, fremfor at kontrakten heves.

Skyldnerens motivasjon til å oppfylle kontrakten sammenholdt med at det er samfunnsøkonomisk heldig at han gjør det, taler tungt for at skyldneren bør gis anledning til å oppfylle. Etter min mening bør skyldneren i utgangspunktet gis anledning til å oppfylle på vegne av boet. Konklusjonen støttes av blant andre Nazarian.¹⁴⁸

¹⁴⁴ Se f.eks. Andenæs (2009) s. 215.

¹⁴⁵ Tilsvarende Nazarian (2012) s. 113.

¹⁴⁶ Dekningsloven § 6-6 fremholder at "[e]n konkursskyldner hefter fortsatt for den del av gjelden som ikke dekkes av den utbetalte dividende."

¹⁴⁷ Se f.eks. Kristian Huser, *Gjeldsforhandling og konkurs, Bind 1* (heretter omtalt Huser 1) Bergen 1987 s. 36-38.

¹⁴⁸ Se Nazarian (2012) s. 113.

4.6 Avgrensning mot kreditt- og garantiavtaler

I enkelte tilfeller er konkursboet automatisk utelukket fra å tre inn i en aksjonæravtale. Det er eksempelvis der aksjonæravtalen inneholder kreditt- og garantibestemmelser. Regelen om at konkursboet er nektet inntredelse i avtaler med disse elementene kommer til uttrykk i dekningslovens forarbeider, og er lovfestet i henholdsvis finansavtaleloven § 52 første ledd bokstav b) for kredittavtaler og § 69 annet ledd annet punktum og § 71 femte ledd for garantiavtaler.¹⁴⁹

En garantiavtale er en avtale som sier en part inntår for en annen parts oppfyllelse. Slike garantiklausuler er vanlige i aksjonæravtaler som omhandler investeringer i selskapet, og avtalepartene trenger å forsikre seg om at en eksakt sum blir innbetalt. Da kan partene velge å ta inn en klausul som forplikter en aksjonær til å garantere for en annen aksjonærs økonomiske forpliktelse. Begrunnelsen for å nekte konkursboet inntredelse i garantiavtaler er at boet ofte har begrenset med midler, og at det derfor er urimelig å pålegge medkontrahenten å måtte inntå for boets økonomiske forpliktelser.¹⁵⁰ Videre vil garantien kun være nødvendig når konkursboet ikke er i stand til å dekke sin egen forpliktelse, og ved de tilfellene er det lite sannsynlig at boet kan dekke garantistens regresskrav.¹⁵¹

Med kredittavtale menes "en avtale der en kredittgiver gir en kredittkunde kreditt i form av betalingsutsettelse, lån, kassakreditt eller annen tilsvarende form for kreditt", jf. finansavtaleloven § 44 a første ledd bokstav a). I likhet med garantiavtaler begrunnes unntaket fra inntredelse i låneavtaler ut fra rimelighetshensyn. Det vil være urimelig om et konkursbo får anledning til å trekke på skyldnerens kassakreditt, for å deretter fordele pengene utover på kreditorene.¹⁵²

Nazarian fremholder at reglene om unntak fra inntredelse i kredittavtaler bør nyanseres, fordi inntreden i slike avtaler ikke alltid er urimelig.¹⁵³ Hun argumenterer for at inntreden ikke vil være urimelig der boet stiller tilstrekkelig sikkerhet for lånet. Uavhengig av Nazarian sitt

¹⁴⁹ Jf. NOU 1972: 20 s. 313.

¹⁵⁰ Tilsvarende Nazarian (2012) s. 110 og Brækhus (1970) s. 166.

¹⁵¹ Tilsvarende Nazarian (2012) s. 110.

¹⁵² Et slikt trekk på kassakreditten vil ofte være unødvendig ettersom boet da vil bli forpliktet til å betale pengene tilbake som en massefordring, jf. dekningsloven § 7-4 første ledd, jf. § 9-2 første ledd nr. 3.

¹⁵³ Nazarian (2012) s. 109 -110.

synspunkt er gjeldende rett klar på at boet er avgrenset fra å tre inn i kredittavtaler, og denne rettstilstanden er jeg enig i.

4.7 Er konkursboets inntredelsesrett avskåret ved langvarige og komplekse aksjonæravtaler?

Aksjonæravtaler kommer i en rekke forskjellige varianter. Enkelte aksjonæravtaler er utformet for å regulere en enkelt beslutning, mens andre aksjonæravtaler regulerer mer langsiktige og omfattende strategier for aksjeselskapet. I dekningslovens forarbeider og juridisk teori er det diskutert om varigheten og/eller kompleksitet utgjør en "art" ved avtalen som avskjærer konkursboet fra inntredelse.¹⁵⁴ Spørsmålet videre er om konkursboet er absolutt avskåret fra å tre inn i langvarige og komplekse avtaler.

Av NOU 1972: 20 følger det at:

"[e]tter gjeldende rett volder boets rett til å tre inn i debtors kontrakter særlige problemer ved kontrakter som forutsetter meget store fremtidige utbetalinger fra boets side, og ved langsiktige kontrakter...Med de regler om boets plikt til å stille sikkerhet og boets oppsigelsesadgang som er oppstillet i §§ 7-5 og 7-6, skulle det etter utkastet være mulig å gi boet en rasjonelt begrenset rett til å tre inn også i kontrakter av disse typer."¹⁵⁵

I uttalelsene erkjennes problematikken ved konkursboets inntredelse i langvarige avtaler. Forarbeidene er likevel klar på at konkursboet ikke er absolutt avskåret fra å tre inn i slike avtaler.

En uttalelse i nyere forarbeider, NOU 1993: 16, kan tale for det motsatte standpunktet. I NOU 1993: 16 fremgår det at:

"[v]ed konkurs er det antatt at boets videre drift ofte har et kortsiktig perspektiv. Man har intet kommersielt renommé å ivareta, bedriften tappes for nøkkelpersonell og fremtidige reklamasjonskrav vil dessuten være verdiløse når driften opphører. Etter en

¹⁵⁴ NOU 1972: 20 s. 313 og NOU 1993: 16 s. 115. Motstridende teori ved Sandvik (1985) s. 87-89, Andenæs (2009) s. 215-216 og Nazarian (2012) s. 114.

¹⁵⁵ NOU 1972: 20 s. 313.

totalvurdering kan derfor medkontrahenten gis en hevingsrett som følge av «avtalens art»".¹⁵⁶

Uttalelsen gir inntrykk av at konkursboet er avskåret fra inntredelse i langvarige og komplekse avtaler. Formuleringen om at konklusjonen foreligger "[e]tter en totalvurdering" kan imidlertid tas til inntekt for at det fortsatt skal foreligge vurdering, og følgelig at regelen ikke er absolutt. Selv om NOU 1993: 16 er av nyere karakter, taler det forhold at uttalelsene i NOU 1972: 20 er langt klarere for at den skal vektlegges tyngst. Det at lovens system er bygget opp rundt uttalelsen, med regler om ekstraordinær oppsigelsesadgang og adgang til å kreve sikkerhet, taler også for en forståelse i tråd med uttalelsen i NOU 1972: 20.

Synspunktet om at konkursboet er absolutt avskåret fra inntredelse i langvarige og komplekse avtaler støttes av enkelte teoretikere, eksempelvis Sandvik.¹⁵⁷ Han legger til grunn at konkursboet er avskåret fra inntredelse i kontrakter som løper over lengre tid enn hva som er normal avviklingstid for et konkursbo. Sandvik begrunner standpunktet med blant annet risikoen for at presentasjonen til konkursboet blir dårligere i langvarige kontrakter. Videre er en regel om at boet er avskåret fra å tre inn i langvarige og komplekse avtaler er i tråd med hensynet til rasjonell avvikling.

De fleste teoretikere tar imidlertid til orde for at avtalens langvarighet og kompleksitet ikke automatisk fører til unntak fra inntredelsesretten.¹⁵⁸ For eksempel Nazarian som argumenterer for at risikoen for dårligere presentasjon blir tilstrekkelig ivaretatt gjennom blant annet regelen om boets plikt til å stille sikkerhet.¹⁵⁹ Gode grunner taler for en inntredelsesregel i tråd med forståelsen i juridisk teori og forarbeidsuttalelsen fra 1972. For det første fordi en absolutt regel vil ha negative konsekvenser for boet. I langsiktige og omfattende avtaler ligger det ofte store verdier. Det vil være meget uheldig om boet ikke får anledning til å utnytte disse verdiene. Hensynet til økonomisk lønnsom avvikling tilsier at boet bør få anledning til å tre inn i slike avtaler dersom boet har mulighet til å oppfylle de. For det andre gir en fleksible regel adgang til å vekte avtalens langvarighet og kompleksitet opp mot hverandre. For eksempel kan en avtale være langvarig, men samtidig kun regulere ubetydelige forhold. Det er uheldig å nekte inntredelse her kun basert på avtalens varighet. Videre er det utfordrende å

¹⁵⁶ NOU 1993: 16 s. 115.

¹⁵⁷ Jf. Sandvik (1985) s. 89.

¹⁵⁸ Se f.eks. Nazarian (2012) s. 114, Brækhus (1970) s. 169 og Andenæs (2009) s. 215-216.

¹⁵⁹ Jf. Nazarian (2012) s. 114.

oppstille en absolutt regel, ettersom langvarigheten og kompleksiteten kan variere ut fra en rekke faktorer. Eksempelvis vil det som er langvarig innenfor en bransje, ikke nødvendigvis anses langvarig innenfor en annen bransje. Synspunktet om at avtalens langvarighet og kompleksitet ikke automatisk fører til unntak fra inntredelsesretten, har også støtte hos flertallet i juridisk litteratur.¹⁶⁰

Ettersom forarbeidene gir støtte til begge synspunkter, må det etter min mening veie tyngst at uttalelsene i NOU 1972: 20 er langt klarere, en fleksible regel vil ivareta hensynet til økonomisk lønnsom utvikling og at en slik forståelse støttes av flertallet i juridisk teori. Konklusjonen er at konkursboet etter "avtalens art" ikke er automatisk avskåret fra inntredelse i langvarige og komplekse avtaler.

Det er likevel utvilsomt at avtalens varighet og kompleksitet utgjør et moment i helhetsvurderingen av om "avtalens art" unntar aksjonæravtalen fra inntredelse.¹⁶¹ Vekten av momentet vil variere med ulike faktorer, og vil ofte bero på en balansering av varighet og kompleksitet. Konkursboets inntreden i en kompleks aksjonæravtale vil for eksempel lettere bli akseptert hvis avtalen er kortvarig. Betydningen av momentet vil også avhenge av hvilke rettigheter aksjonæravtalen regulerer.

Ved økonomiske rettigheter vil det at aksjonæravtalen er langvarig og kompleks kunne ha stor betydning, ettersom de økonomiske forpliktelsene ofte blir mer uoversiktlige og usikre i slike avtaler.¹⁶² Det vil for eksempel være større usikkerhet knyttet til den økonomiske forpliktelsens totale omfang ved en større, mer kompleks investering enn ved en mindre. Videre vil en aksjonæravtale som stiller krav om langvarige og komplekse økonomiske forpliktelser ofte kreve store utlegg før avkastningen kan kreves. Hvorvidt boet har midler til å finansiere disse utleggene vil være usikkert. Usikkerheten knyttet til boets økonomiske evne, sammenholdt med uklarheten rundt forpliktelsens sluttsum, gjør at avtalens langvarighet og kompleksitet kan være et tungtveiende argument i vurderingen av om "avtalens art" tilsier at konkursboet ikke kan tre inn.

Avtalens varighet og utforming vil ha mer variert betydning ved aksjonæravtaler som regulerer forvaltningsrettigheter. Ved enkelte forvaltningsrettigheter, slik som møterett og

¹⁶⁰ Se f.eks. Nazarian (2012) s. 114-115, Brækhus (1970) s. 169 og Andenæs (2009) s. 215-216.

¹⁶¹ Se f.eks. Nazarian (2012) s. 114-115.

¹⁶² Kortvarige økonomiske forpliktelser ble drøftet i punkt 4.4.

retten til dokumenttilgang, vil avtalens varighet normalt ikke ha stor betydning. Regulerer aksjonæravtalen derimot forvaltningsrettigheter som gjør konkursboet til en aktiv part, vil inntredelse bli spesielt problematisk når avtalen er langvarig. Dette skyldes at konkursboets påvirkning gjennom avtalen vil vare lengre, og følgelig får større betydning. For eksempel dersom konkursboet er gitt en langvarig kontroll over A-aksjer.¹⁶³ I slike tilfeller vil langvarigheten sammenholdt med betydningen av rettigheten, trekke i retning av at "avtalens art" tilsier at konkursboets inntredelse i aksjonæravtalen må nektes.

Av forarbeidene følger det at konkursboets plikt til å stille sikkerhet, jf. dekningsloven § 7-5, bidrar til å avdempe ulempene knyttet til boets inntredelse i langsiktige og komplekse avtaler.¹⁶⁴ Hvis boet stiller sikkerhet for sine økonomiske forpliktelser, vil den usikkerheten som følger av boets oppfylleelsesmuligheter minskes. Reglene om sikkerhetsstillelse vil som nevnt ikke alltid la seg gjennomføre ved aksjonæravtaler, jf. oppgavens punkt 3.4. Ettersom sikkerhetsstillelse er ment å avhjelpe ulempene av konkursboets inntredelse i langvarige og komplekse avtaler, vil trolig medkontrahentens manglende mulighet til å kreve sikkerhet ved aksjonæravtaler, være en faktor ved vektleggingen av momentet avtalens langvarighet og kompleksitet.

Et annet forhold som vil kunne påvirke vurderingen er boets ekstraordinære oppsigelsesadgang.¹⁶⁵ I dekningsloven § 7-6 er konkursboet gitt adgang til ekstraordinær oppsigelse av avtalen. Det innebærer at boet kan "si opp avtalen med sedvanemessig varsel, eller...med tre måneders varsel", jf. første ledd. Uavhengig av aksjonæravtalens varighet og bestemmelser om oppsigelse, kan konkursboet velge å kun tre inn i avtalen i en kort periode.¹⁶⁶ En slik utvidet oppsigelsesadgang er gunstig for boet, fordi boet kan ha et sterkt, men kortvarig behov for å tre inn i en kontraktsrettighet. Boet kan for eksempel ønske å tre inn i en aksjonæravtale kun for å utnytte en kommende utbyttebetaling, for å så trekke seg ut. Ved disse tilfellene, hvor konkursboet kun tar del i avtalen i en kortere periode, kan ikke forholdet at avtalen i utgangspunktet er langvarig vektlegges i noen særlig grad.

¹⁶³ Mer om A-aksjer i punkt 4.4.

¹⁶⁴ Jf. NOU 1972: 20 s. 313.

¹⁶⁵ Se f.eks. NOU 1972: 20 s. 313.

¹⁶⁶ Selv om § 7-6 etter ordlyden kan tolkes som at det kun er ekstraordinær oppsigelsesadgang for avtaler med oppsigelsesadgang, er det klart at også avtaler uten avtalt oppsigelsesadgang omfattes, se Nazarian (2012) s. 128.

4.8 Adgangen til å vektlegge at det er avtalt at kontrakten skal opphøre

En "[a]vtalebestemmelse som gir den annen part en videre adgang til å heve på grunn av skyldnerens insolvens, er ikke bindende for boet", jf. dekningsloven § 7-3 annet ledd annet punktum. Partenes regulering av at kontrakten kan heves ved konkurs er følgelig ikke bindende for boet.¹⁶⁷ En slik regel er nødvendig fordi hadde partene stått fritt til å avtale kontraktsoppløsning ved konkurs, ville det medført et stort innhugg i inntredelsesretten.¹⁶⁸ Til tross for dette, er det utbredt med oppløsningsklausuler i aksjonæravtaler. I juridisk teori har det vært diskutert hvorvidt slike hevingsbestemmelser kan vektlegges som moment i vurderingen av "avtalens art".¹⁶⁹ Problemstillingen skal drøftes i det følgende.

Vilkåret "avtalens art" hjemler en vid helhetsvurdering, og følgelig vil et bredt spekter av momenter kunne vektlegges.¹⁷⁰ Det taler for at også oppløsningsklausuler kan utgjøre et moment i vurderingen av "avtalens art".

Sandvik er av den oppfatning at dersom det er vanlig på kontraktsområdet å regulere heving, må hevingsklausulen kunne vektlegges i tråd med at praksis er relevant ved "avtalens art".¹⁷¹ Sandviks forståelse er etter min mening betenkelig ettersom det vil innebære en omgåelse av § 7-3 annet ledd annet punktum.¹⁷² Ordlyden "videre adgang til å heve" peker på at enhver regulering som gir medkontrahenten utvidet adgang til å oppløse kontrakten er virkningsløs. I tillegg er Sandviks forståelse problematisk fordi forarbeidene begrunnelse for avskjæringen av hevingsklausuler gjør seg tilsvarende gjeldende ved vektleggingen av klausulene som moment. Av forarbeidene følger det anses som nødvendig å regulere at hevingsklausuler ikke binder boet, fordi partene sjelden under kontraktsutformingen vil føle seg "kallet til å vareta sitt eventuelle konkursbos interesse".¹⁷³ Kontraktene blir dermed preget av klausuler som er "temmelig ensidig til ugunst for boene".¹⁷⁴

¹⁶⁷ Bestemmelsens ufravikelighet følger også av en antitetisk tolking av dekningsloven § 7-1, jf. punkt 2.1.

¹⁶⁸ Jf. Nazarian (2004) s. 161.

¹⁶⁹ Se f.eks. Sandvik (1985) s. 89-90, Andenæs (2009) s. 211-212 og Nazarian (2012) s. 104.

¹⁷⁰ Se punkt 4.1 om innholdet i "avtalens art".

¹⁷¹ Sandvik (1985) s. 89-90. Motsatt Andenæs (2009) s. 211-212.

¹⁷² Tilsvarende Nazarian (2012) s. 104.

¹⁷³ NOU 1972: 20 s. 310.

¹⁷⁴ NOU 1972: 20 s. 311.

Det kan innvendes at dersom det er praksis på et område å regulere heving, så reflekterer det at partene på området har et spesielt behov for å regulere forholdet. Dette taler for at hevingsklausuler kan vektlegges som moment ved "avtalens art". Det er imidlertid få holdepunkter for at det er tilfellet. Trolig skjer reguleringen av hevingsklausuler mer ut fra hvor profesjonalisert kontraktsområdet er enn behovsgraden.

Selv om "avtalens art" åpner for en bred vurdering, veier ordlyden i § 7-3 annet ledd annet punktum og formålet bak bestemmelsen tyngst. Konklusjonen er at en hevingsbestemmelse som utgangspunktet ikke utgjør et moment i vurderingen av "avtalens art".

5 Avslutning og oppsummering

Oppgavens siktemål har vært å undersøke i hvilken utstrekning dekningslovens regler om inntredelse i kontrakter omfatter inntredelse i aksjonæravtaler. Oppgaven har vist at mange aksjonæravtaler i utgangspunktet omfattes av inntredelsesretten. Er skyldneren ved konkursåpning part i en aksjonæravtale som inneholder uoppfylte krav om ytelser fra begge partene, vil konkursboet som utgangspunkt kunne tre inn i avtalen, jf. dekningsloven § 7-3.

I mange tilfeller vil konkursboet påvirkes av de indirekte begrensningene i inntredelsesretten, på en slik måte at konkursboet avstår fra å tre inn i aksjonæravtalen. Som fremhevet i oppgavens punkt 3, vil disse indirekte begrensningene trolig påvirke konkursboet mindre ved inntredelse i aksjonæravtaler enn ved inntredelse i mer tradisjonelle kontrakter.

Den sentrale unntakshjemmelen "avtalens art" vil også ofte avskjære konkursboet fra å tre inn i ulike aksjonæravtaler, jf. dekningsloven § 7-3 annet ledd. Aksjonæravtaler som stiller krav til personlig oppfyllelse, og avtaler som inneholder kreditt- og garantibestemmelser, vil konkursboet være automatisk avskåret fra å tre inn i etter "avtalens art". Det samme gjelder avtaler hvor aksjonæravtalene regulerer ansvarsfordelingen på en måte som i realiteten er et "selskap", jf. selskapsloven § 2-36. Også i andre tilfeller hvor aksjonæravtaler har en tilnærmet solidarisk ansvarsfordeling, vil konkursboet trolig være avskåret fra inntredelse etter "avtalens art". Aksjonæravtalens varighet, kompleksitet og regulering av indirekte egenskaper utgjør momenter som etter "avtalens art" kan avgrense konkursboets inntredelse. De mange unntakene og indirekte begrensningene i retten til å tre inn i aksjonæravtaler illustrerer at hovedregelen om inntredelse også ved aksjonæravtaler er mer "formell enn reell".¹⁷⁵

¹⁷⁵ NOU 1972: 20 s. 313.

6 Kilderegister

6.1 Lovgivning

Norsk

Aksjeloven	Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven).
Dekningsloven	Lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven).
Finansavtaleloven	Lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven).
Selskapsloven	Lov 21. juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (Selskapsloven).

Finsk

Konkurslag	Konkurslag 20.2.2004/120.
------------	---------------------------

6.2 Forarbeider

NOU 1993: 16	Etterkontroll av konkurslovgivningen m.v
NOU 1980: 19	Lov om selskaper m.v.
NOU 1972: 20	Gjeldsforhandling og konkurs

Ot.prp. nr. 26 (1998-1999)

Om lov om endringer i konkurs- og pantelovgivningen m.v.

Ot.prp. nr. 50 (1980-1981)

Om A) Om lov om gjeldsforhandlinger og konkurs B) lov om fordringshaverens dekningsrett C) lov om ikrafttredelse av ny gjeldsforhandlings- og konkurslovgivning m m.

6.3 Domsregister

Rt. 1915 s. 850

Rt. 1989 s. 296 (SAFE Drilling-dommen)

Rt. 1994 s. 581 (Scanvest-dommen)

Rt. 1994 s. 1447

6.4 Litteraturliste

6.4.1 Bøker

Andenæs (2016)

Andenæs, Mads Henry, *Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper*, 3. utgave ved Andenæs, Ole, Berge, Stig og Buskerud Christoffersen, Margrethe (Oslo 2016).

Andenæs (2009)

Andenæs, Mads Henry, *Konkurs*, 3. utgave (Oslo 2009).

- Askheim mfl. (1991) Askheim, Lars Olav mfl., *Skipsfart og samarbeid: Maritime joint ventures i rettslig belysning* (Oslo 1991).
- Augdahl (1959) Augdahl, Per, *Aksjeselskapet efter norsk rett*, 3. utgave (Oslo 1959).
- Brækhus (2015) Brækhus, Sjur, *Omsetning og kreditt 1: Tvangsfullbyrdelse, gjeldsforhandling og konkurs*, ved Løvold, Vibeke Irene (Oslo 2015).
- Brækhus (1970) Brækhus, Sjur, *Konkursrett: utvalgte emner*, (Oslo 1970).
- Bråthen (2013) Bråthen, Tore, *Selskapsrett*, 4. utgave (Oslo 2013).
- Hagstrøm (2011) Hagstrøm, Viggo i samarbeid med Magnus Aarbakke, *Obligasjonsrett*, 2. utgave (Oslo 2011).
- Huser 1 Huser, Kristian, *Gjeldsforhandling og konkurs, Bind 1* (Bergen 1987).
- Moe (2007) Moe, Ernst, *Praktisk konkurs* (Stavanger 2007).
- Nazarian (2012) Nazarian, Henriette, med bidrag fra Anna Nylund, *Konkursrett* (Tromsø 2012).
- Nygaard (2007) Nygaard, Nils, *Skade og ansvar*, 6. utgåve (Bergen 2007).
- Reed mfl. (1993) Reed, Bjørn Gabriel, Lowzow, Halfdan, Steinberg, Geir, *Aksjonæravtaler* (Oslo 1993).

- Sandvik (1985) Sandvik, Tore, *Lærebok i materiell konkursrett: Utdrag* (Bergen 1985).
- Tjaum (1996) Tjaum, Arne, *Valuta- og renteswaper: En rettslig studie* (Oslo 1996).
- Wiker og Ro (2003) Wiker, Håvard og Ro, Knut, *Konkursloven: Kommentartutgave* (Oslo 2003).
- G. Woxholth (2014) Woxholth, Geir, *Selskapsrett*, 5. utgave (Oslo 2014).
- J. Woxholth (2014) Woxholth, Jannik, *Aksjonæravtaler*, 2. utgave (Oslo 2014).
- J. Woxholth (2012) Woxholth, Jannik, *Aksjonæravtaler: I hvilken grad har aksjonæravtaler selskapsrettslige virkninger?*, 1. utgave (Stockholm 2012).
- Aabø-Evensen (2011) Aabø-Evensen, Ole Kristian, *Om oppkjøp av selskaper og virksomhet: En praktisk tilnærming til prosessene, verktøyene og eksemplene* (Oslo 2011).
- Aasebø, Madsen og Sandvik (2015) Aasebø, Kristoffer, Madsen, Leif Petter og Sandvik, Siv, *Dekningsloven: med kommentarer* (Oslo 2015).

6.4.2 Artikler

- Eeg (2011) Eeg, Thomas, "Bruksrett og gavesalg av fast eiendom i uskifte – refleksjoner etter Rt-2010-1361", *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål nr. 4*, 2011 s. 258-280.
- Hestflått (1994) Hestflått, Guri og Røttingen, Frode, "Uoppfylte kontraktens stilling i konkurs", *Jussens Venner*, 1994 s. 164-223.
- Haaskjold (2014) Haaskjold, Erlend, "Gavers stilling i konkurs", *Jussens Venner*, 2014 s. 235-296.
- Nazarian (2004) Nazarian, Henriette, "Bør det være adgang til å avtale heving i konkurs?", *Fra Driftssentralen til Teorifagbygget*, 2004 s. 161-171.
- Rosén (2001) Rosén, Karl, "Aksept av ny naturaldebitor-særlig med henblikk på situasjonen ved virksomhetsoverdragelser", *Tidsskrift for forretningsjus*, 2001 s. 290-300.
- Wold (2006) Wold, Erik, "Immaterialrettigheter som dekningsobjekt", *Lov og Rett*, 2006 s. 272 – 297.